

A fost Reforma necesară?

Întrebări Cruciale

R.C. SPROUL

A fost Reforma necesară?

A fost Reforma necesară?

R.C. SPROUL

A FOST REFORMA NECESARĂ?

R. C. Sproul

Copyright © 2024 Editura MAGNA GRATIA. Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei publicații nu poate fi reprodusă, stocată sau transmisă în orice formă și prin orice mijloace – electronice, mecanice, prin fotocopiere, microfilmare, înregistrare sau alt fel – cu excepția unor citate scurte în recenzii, fără permisiunea prealabilă a deținătorului drepturilor de autor.

Originally published in English under the title:

Was the Reformation Necessary?

© 2024 by the R.C. Sproul Trust

Published by Ligonier Ministries

421 Ligonier Court, Sanford, FL 32771

Ligonier.org

Translated by permission. All rights reserved.

Ligonier Ministries a editat și adaptat materialul original al Dr. R.C. Sproul pentru realizarea acestui volum. Îi suntem recunoscători dnei Vesta Sproul pentru ajutorul ei prețios în acest proiect.

Traducerea în limba română: Ninel Lazăr. Corectura: Monica Lazăr; Tehnoredactare și DTP: MG Studio. Design copertă: Ligonier Creative

Dacă nu este precizat altfel în text, citatele biblice sunt preluate din Biblia Cornilescu, ediția revizuită. Drepturi de autor British and Foreign Bible Society (BFBS) și Societatea Biblică Interconfesională din România (SBIR) 1924, 2016. Folosit cu permisiune.

ISBN: 978-630-6638-34-5 (pdf); 978-630-6638-35-2 (epub).

Editura MAGNA GRATIA nu susține în mod necesar toate punctele de vedere ale autorilor pe care îi publică.

„Să nu furi” (Exod 20:15).

Respectă drepturile de autor și efortul depus pentru publicarea acestei cărți! Cerințele MAGNA GRATIA privind drepturile de autor pot fi consultate la adresa de internet magnagratia.org/copyright.html.

Editura MAGNA GRATIA

Str. Liliacului nr.26,

Dascălu-Ilfov 077075

Email: contact@magnagratia.org

Internet: www.magnagratia.org

CUPRINS

Capitolul 1. Doar prin credință. Partea întâi	7
Capitolul 2. Doar prin credință. Partea a doua	17
Capitolul 3. Numai prin har. Partea întâi	25
Capitolul 4. Numai prin har. Partea a doua	31
Capitolul 5. Doar prin Hristos. Partea întâi	39
Capitolul 6. Doar prin Hristos. Partea a doua	47
Capitolul 7. Numai Scriptura. Partea întâi	55
Capitolul 8. Numai Scriptura. Partea a doua	61
Capitolul 9. Doar spre slava lui Dumnezeu. Partea întâi	69
Capitolul 10. Doar spre slava lui Dumnezeu. Partea a doua	77
Despre autor	87

Capitolul 1

DOAR PRIN CREDINȚĂ. PARTEA ÎNTÂI

Care a fost treaba cu Reforma protestantă? Aceasta ar putea părea a fi o întrebare ciudată. Unii ar spune că toată ideea Reformei a ținut de faptul că ea a fost apogeul redescoperirii spirituale a creștinismului biblic în istoria bisericii și, de aceea, a fost o epocă de aur a credinței biblice. Alții ar spune că Reforma n-a fost deloc ce s-a pretins a fi, pentru că a produs cea mai mare schismă din istoria bisericii.

Totuși nu la asta mă refer când întreb care a fost treaba cu Reforma protestantă. Eu nu folosesc termenul *treabă* într-un fel normal, care de regulă insinuează că ceva este greșit. Când eu întreb, „Care-i treaba cu tine?”, noi presupunem că ceva este greșit sau că am căuta o problemă. Dimpotrivă, eu mă refer la aceasta: Care este esența, substanța sau ceea ce denumit în filozofie *cauza materială* a Reformei protestante? Un alt fel de a pune această întrebare este acesta: Care a fost chestiunea principală care a provocat consecințe atât

de uriașe precum divizarea care a avut loc în secolul al XVI-lea?

Când istoricii analizează cauzele Reformei protestante, ei folosesc deseori deosebiri adoptate cândva de filozoful Aristotel, iar ei fac deosebirea între *cauza formală* și *cauza materială*. Cauza formală, contextul intelectual al subiectului, a fost o dispută legată de poziția de autoritate finală care să aibă putere asupra conștiinței creștine. Și vom analiza aceasta când vom discuta despre *sola Scriptura*. Totuși, *cauza materială*, chestiunea de substanță care a constituit aspectul central al disputei, a fost doctrina despre îndreptățire. Perspectiva protestantă în această privință este exprimată prin expresia prescurtată *sola fide*, din limba latină.

Acesta este primul dintre cele cinci sloganuri din limba latină ale Reformei, cunoscute sub numele de cele cinci *sola*. Ele sunt *sola fide*, adică îndreptățirea este doar prin credință; *sola gratia*, adică mântuirea este numai prin har; *solus Christus*, adică mântuirea este doar prin Hristos; *sola Scriptura*, adică singura autoritate care poate porunci conștiinței creștinului este doar Biblia; și apoi, în final, *soli Deo gloria*, toată slava Îi aparține doar lui Dumnezeu.

Sola fide este expresia prescurtată care surprinde

chestiunea centrală din cadrul Reformei, cauza materiale, anume chestiunea îndreptării. Reformatorii protestanți au prezentat o doctrină potrivit căreia îndreptarea noastră este prin credință și doar prin credință, fără vreun amestec al faptelor bune sau al meritelor din partea noastră.

Pentru a înțelege *sola fide* în contextul lui istoric, trebuie să înțelegem ceva despre disputa teologică vizând înțelegerea romano-catolică a îndreptării. În centrul acestei dispute nu s-a aflat o dezbateră tangențială despre câți îngeri pot să danseze pe vârful unui ac sau vreo controversă inutilă despre aspecte pedantice ale teologiei, care să fie de interes doar pentru academicieni. Dimpotrivă, această chestiune a afectat însăși miezul credinței creștine, pentru că îndreptarea este menită să răspundă la această întrebare mai profundă: Cum poate un om nedrept să facă față judecății din partea unui Dumnezeu drept și sfânt?

În vremurile noastre, doctrina îndreptării a fost degradată în termenii importanței ei în percepția oamenilor. Istoric vorbind, diferențele dintre biserici despre felul cum obținem un statut drept înaintea lui Dumnezeu au fost considerate semnificative; dar acele diferențe au ajuns însă să fie minimizezate ca și cum n-ar

avea o greutate mare. Noi trăim într-o perioadă caracterizată de relativism, care pretinde că nu există niciun adevăr obiectiv, și de pluralism, care afirmă că ar exista mai multe abordări ale adevărului și mai multe perspective despre adevăr. De aceea, susțin oamenii, chestiunile doctrinare n-ar trebui să ne împartă niciodată, pentru că ceea ce contează cu adevărat sunt relațiile personale, nu doctrina. Acea idee este propusă în ciuda faptului că Noul Testament este plin de preocuparea apostolică pentru doctrină corectă. Trist este că biserica din vremurile noastre nu mai este atât de preocupată, și uneori trebuie să ne întrebăm de ce.

Unii oameni vin în biserici duminică după duminică, sunt expuși continuu predicării Evangheliei și sunt membri ai bisericii, dar ei nu și-au dedicat niciodată viețile cu adevărat față de Hristos. În ciuda aparențelor, astfel de oameni se află sub amenințarea judecării Iadului, pentru că ei nu au primit Evanghelia lui Hristos. Cei care resping Evanghelia lui Hristos rămân în păcatele lor și rămân neîndreptățiți.

Gândiți-vă la întrebarea retorică pusă de David în Vechiul Testament: „Dacă ai păstra, Doamne, aducerea aminte a nelegiuirilor, cine ar putea sta în picioare, Doamne?” (Ps. 130:3). Este o întrebare retorică, pentru

că răspunsul este evident: nimeni. Făgăduința lui Dumnezeu că va veni o zi a judecății – că toți oamenii vor fi aduși în sala Lui de tribunal și vor fi judecați după standardul neprihănirii Sale perfecte, și că cei găsiți vinovați vor fi trimiși în abisul Iadului – este o doctrină pe care mulți oameni din biserică nu o mai cred. Dacă biserica ar crede această doctrină, ar predica-o, iar dacă ar crede-o, îndreptățirea ar fi o chestiune teologică în vremurile noastre, la fel cum a fost în secolul al XVI-lea.

Dacă vrem să înțelegem revolta care a avut loc în secolul al XVI-lea, trebuie să înțelegem că biserica din acele vremuri credea în judecata de apoi. Biserica din acea vreme credea în mânia lui Dumnezeu. Biserica din acea vreme credea în dreptatea lui Dumnezeu. Ea credea în existența Iadului. Iată de ce întrebarea centrală era: Cum pot fi mântuit?

Oamenii din vremurile noastre se gândesc deseori la a fi mântuit în termenii relațiilor și dinamicilor din această lume. Noi suntem mântuiți din obiceiuri rele, din adicții, eșecuri sociale, deficiențe psihologice, relații frânte, și așa mai departe. Noi suntem atât de preocupați de relațiile pe care le avem în această lume, încât nu ne mai preocupăm cu relația pe care o avem cu un Dumnezeu drept și sfânt. Dar credința creștină nu ține

în esență de restaurarea relațiilor la nivel interuman; în esența ei, credința creștină are de-a face cu repararea relației noastre cu Dumnezeu. În centrul ei sunt aceste întrebări: Cum poate un păcătos să scape de judecata lui Dumnezeu? Cum poate fi acceptat un păcătos la judecata lui Dumnezeu?

Există ceva în ce privește Reforma care ar putea să îi surprindă pe mulți protestanți. În secolul al XVI-lea ca și acum, Biserica Romano-Catolică a crezut că îndreptățirea este prin credință, prin har și prin Hristos. Trei dintre chestiunile care sunt surprinse în esența gândirii protestante sunt *sola fide*, doar prin credință; *sola gratia*, numai prin har; și *solus Christus*, doar prin Hristos. Datorită acestor *sola*, mulți protestanți cred că Biserica Romano-Catolică nu a crezut în îndreptățirea prin credință, nici în îndreptățirea prin har sau prin Hristos, dar acest lucru pur și simplu nu este adevărat.

Încă de foarte timpuriu, biserica a trebuit să combată erezia lui Pelagius, un călugăr irlandez care l-a atacat pe Augustin de Hippo și care susținea că oamenii pot fi mântuiți fără har și că oamenii pot avea vieți de o neprihănire perfectă fără vreun ajutor din partea lui Dumnezeu. Conform gândirii lui Pelagius, oamenii nu au nevoie de har și de ajutorul lui Hristos; el spunea că

harul și Hristos facilitează mântuirea – adică ajută în acest proces – dar că harul și Hristos nu sunt absolut necesari, pentru că avem în noi puterea necesară ca să ducem vieți de neprihănire perfectă.

Trebuie să înțelegem că Biserica Romano-Catolică a condamnat ferm pelagianismul în repetate rânduri. Este categoric că ea nu crede că oamenii ar putea fi mântuiți prin propria neprihănire, fără vreun ajutor de la Dumnezeu. Biserica Romano-Catolică susține în schimb ideea potrivit căreia credința este o precondiție și că ea face trei lucruri pentru îndreptățire. În primul rând, credința este ceea ce romano-catolicismul denumește *initium* – adică inițierea începutului îndreptățirii. În al doilea rând, credința este *fundamentum* sau fundamentul îndreptățirii. În final, credința este *radix* sau rădăcina îndreptățirii. A spune că Biserica Romano-Catolică nu crede că credința este necesară pentru mântuire este ceva pur batjocoritor.

Mai mult, Biserica Romano-Catolică a susținut întotdeauna că harul este necesar ca o precondiție pentru îndreptățire și că, fără harul lui Dumnezeu infuzat în suflet prin sacrameente, noi am fi fără speranță, nevoiți să încercăm să ne câștigăm calea spre Cer pe temeiul și pe baza neprihănirii și a meritelor noastre. În final,

Biserica Romano-Catolică afirmă necesitatea ispășirii lui Hristos și a lucrării lui Hristos care să ne ajute în îndreptățirea noastră.

Roma crede că îndreptățirea este prin credință, prin har și prin Hristos. Dar Roma nu crede că îndreptățirea este *doar* prin credință, *doar* prin har sau *doar* prin Hristos. În schimb, ea crede că îndreptățirea include și alte elemente. În gândirea romano-catolică, ceea ce ne dă îndreptățirea sunt credința *plus* faptele; harul *plus* meritele; Hristos *plus* neprihănirea noastră inerentă. Reformatorii au obiectat categoric față de aceste învățături, spunând că faptele noastre nu contează în ce privește îndreptățirea noastră, că nu avem niciun merit propriu de orice fel, pe care să Îl aducem înaintea lui Dumnezeu. Așa cum spunea autorul de imnuri Augustus Toplady, în „Stânca veacurilor”, „Cu nimic în mână vin, doar de crucea Ta mă țin”.

Conform Bisericii Romano-Catolice, îndreptățirea începe odată cu botezul. Botezul este denumit *cauza instrumentală* a îndreptățirii. Am menționat mai devreme deosebirile pe care Aristotel le-a făcut între diferitele tipuri de cauze, și ca să illustreze aceste deosebiri, el a vorbit despre sculptarea unei statuete. *Cauza materială* a statuii este piatra din care ea este făcută. *Cauza eficace* este

sculptorul. *Cauza instrumentală* sunt dalta și ciocanul, uneltele pe care sculptorul le folosește. Conform Bisericii Romano-Catolice, instrumentul sau unealta pe care Dumnezeu o folosește pentru a le aduce păcătoșilor îndreptățirea este botezul. Persoana care este botezată primește o infuzie de *har care îndreptățește*, sau harul neprihănirii lui Hristos. Altfel spus, în botez, ceva se petrece lăuntric – anume că sufletul este infuzat cu har divin. Dacă persoana botezată cooperează cu acel har infuzat sau turnat lăuntric în botez și își dă acceptul față de el, atunci acel om este într-o stare de îndreptățire.

În sistemul romano-catolic, îndreptățirea nu durează totuși pentru totdeauna. O persoană botezată și îndreptățită va rămâne în starea de îndreptățire cât timp nu comite un păcat de moarte. Un păcat de moarte este denumit astfel pentru că ucide harul turnat în suflet la botez. Persoana care comite un păcat de moarte va putea fi îndreptățită din nou, dar nu prin botez. Îndreptățirea este restaurată prin sacramentul penitenței. Acest sacrament este definit de Biserica Romano-Catolică drept a doua placă a îndreptățirii pentru cei care și-au ruinat sufletele. Prima placă este botezul, iar a doua este penitența.

Așadar, conform Bisericii Romano-Catolice, îndreptățirea este obținută instrumental prin sacramele. Reformatorii au răspuns susținând că nu botezul, și nici penitența nu constituie cauza instrumentală a îndreptățirii, ci credința în Hristos. Credința și doar credința este unealta sau instrumentul care ne leagă de Hristos și de tot ceea ce El a făcut pentru noi, și prin care suntem făcuți drepecți înaintea lui Dumnezeu.

Capitolul 2

DOAR PRIN CREDINȚĂ. PARTEA A DOUA

Reforma protestantă a fost lansată când Martin Luther a ținut Cele 95 de Teze ale sale pe ușa bisericii castelului din Wittenberg, Germania. Tezele erau o invitație adresată colegilor lui profesori de la facultate la dezbateri, iar Luther a fost mânat să ceară o discuție de ceva ce el considera că era un abuz în practica bisericii. Acea practică avea de-a face cu indulgențele.

Un călugăr dominican pe nume Johann Tetzel mergea prin țară în Electoratul Saxoniei, din zona lui Luther, vânzând indulgențe. Parte din motivația care stătea la baza vânzărilor lui era că el pretindea că oricine contribuia la construcția Bazilicii Sf. Petru din Roma avea să primească o reducere a timpului petrecut arzându-și păcatele remanente în Purgatoriu. Apelul lui Tetzel era bazat pe doctrina bisericii despre puterea cheilor, potrivit căreia biserica – și mai ales papa – era văzută ca având puterea de a ierta păcatele pe Pământ sau în Purgatoriu. O astfel de iertare putea fi dată pentru că

făceai un pelerinaj, anumite fapte bune sau pentru că răspundeai la apelurile speciale ale bisericii, lucru care extrăgea ceva din neprihănirea depozitată în tezaurul meritelor. Acesta era un loc unde sfinții depozitau neprihănirea în plus pe care o câștigaseră, dar de care nu aveau nevoie ca să ajungă în Rai. Papa putea lua din acest cont și să aplice acea neprihănire, scăzând astfel din timpul petrecut de oameni în Purgatoriu.

Indulgențele erau legate și de sacramentul penitenței. Așa cum am văzut, biserica vedea penitența ca a doua placă a îndreptățirii pentru cei care își pierduseră îndreptățirea prin vreun păcat de moarte. Sacramentul implica venirea păcătosului la preot și mărturisirea păcatului, rostind o rugăciune de remușcare și primind iertarea preoțească. Preotul spunea, *Te absolvo*, adică „Te absolv de vinovăție”. Aceasta nu se petrece pentru că biserica ar fi crezut că preoții ar avea puterea inerentă de a ierta păcatele, ci ei se foloseau de puterile cheilor, pe care Isus le-a dat bisericii ca să lege și să dezlege păcate.

Fiecare slujitor al Evangheliei le poate da oamenilor, în Numele lui Hristos, siguranța mântuirii lor, dacă ei se pocăiesc cu adevărat. Despre acest aspect nu a exista nicio dispută specială în secolul al XVI-lea.

Ceea ce a produs această controversă a fost dimensiunea finală a sacramentului penitenței, pentru că, după cuvintele de absolvire de vinovăție rostite de preot veneau *faptele de satisfacere*. În sistemul romano-catolic, penitența nu este ceva ce simți sau exprimi, ci ceva ce faci. Este o acțiune; ea este un fel de faptă care ți se cere. Faptele penitenței ar putea fi foarte mici – de exemplu să spui „Trăiască Maria!” sau „Tatăl nostru” de mai multe ori – sau pot fi mai grele și să îți ceară mai mult efort. Dacă faci aceste fapte de penitență, asta este înțeles ca un lucru care satisface cerințele lui Dumnezeu și ale legii Lui cu scopul de a câștiga merit. Și aici avem de-a face cu ceva controversat.

Biserica Romano-Catolică face deosebirea între două tipuri de merite. Unul este denumit *condign merit* sau *meritum de condigno*, și se aplică faptelor care sunt atât de meritorii, încât un judecător drept este obligat din punct de vedere etic să le răsplătească. Dacă acele fapte nu sunt răsplătite, acea persoană ar suferi o nedreptate. Biserica susține în înțelegerea acestor fapte că ele nu ar putea fi făcute fără biziuire pe ajutorul divin. *Condign merit* nu este merit pur, în sens pelagianist.

Al doilea fel de merite ține de *meritul potrivit* sau *meritum de congruo*. Acesta se aplică faptelor care sunt

potrivite sau conforme – dar nu strict necesare după standardele dreptății – pentru ca Dumnezeu să îl restaureze într-o stare de îndreptățire pe acela care le face. Acesta este un fel inferior de merit față de *meritum de condigno*, dar este un merit real.

Pentru a fi eficace, aceste fapte trebuie să izvorască dintr-un spirit de remușcare autentică, din inimă, pentru păcate. Dacă cineva îi dă ceva unui sărac, de exemplu, acea dărnicie, făcută sincer, este socotită ca faptă de satisfacere și poate determina biserica să socotească această dărnicie ca har și temeiul pentru darea indulgențelor – adică mai puțin timp petrecut în Purgatoriu. Însă când biserica dădea indulgențele pentru fondurile strânse pentru construcția Bazilicii Sf. Petru, ea încerca cel puțin să le facă clar oamenilor că acele indulgențe aveau să fie valide doar dacă fondurile erau donate dintr-o inimă sinceră. Totuși, oameni fără scrupule, care slujeau în această lucrare, oameni precum Tetzl, nu le explicau oamenilor aceste nuanțe. Tetzl avea chiar un fel de scurt slogan pe care îl folosea: „Când o monedă sună în cutie, un suflet iese din Purgatoriu”. El îi păcălea pe țărani făcându-i să creadă că ar putea cumpăra mântuirea pentru ei înșiși sau pentru rudele lor care muriseră. Acesta era un abuz față de ceea ce biserica intenționase la început.

Când Luther a ținut Cele 95 de Teze ale sale, el nu încerca să scape de indulgențe. El nici măcar nu încerca să scape de ideea de dărnicie, de sacrament al penitenței sau de tezaurul de merite. El încerca să corecteze un abuz pe care l-a văzut ca dăunător. Lui Tetzel nu i s-a permis să intre în Electoratul Saxoniei, dar oamenii din parohia lui Luther treceau în provincia vecină pentru a răspunde la apelul lui Tetzel. Luther a fost îngrijorat de ideea că oamenii din parohia lui erau păcăliți. Odată ce el a ridicat întrebări față de abuzul indulgențelor, discuția s-a extins la întreg sistemul penitenței, pentru că Luther a văzut în el o îndepărtare clară de la doctrina biblică a îndreptării doar prin credință.

Acest lucru ne conduce la chestiunea absolută și ultimă care a ținut de Reformă, și care avea de-a face cu temeiul îndreptării. Pe ce bază declară Dumnezeu un om că este drept? Biserica Romano-Catolică spune că singura cale prin care Dumnezeu va declara vreodată pe cineva drept este pe baza *neprihănirii inerente*, neprihănire care ar trebui să se afle faptic în sufletul aceluia om, astfel încât acel om este *faptic* neprihănit în sine. Noi denumim aceasta *îndreptățire analitică*. Atunci când Dumnezeu analizează un om și vede neprihănirea lui inerentă, El îl declară pe acel om neprihănit. Totuși,

omul nu poate fi neprihănit fără ajutorul lui Hristos. Harul lui Dumnezeu și credința sunt necesare pentru obținerea neprihănitării inerente necesară pentru îndreptățire. Acest lucru este realizat prin neprihănirea infuzată. Când un om face faptele de satisfacere și participă la sacramente, Dumnezeu toarnă neprihănirea lui Hristos în sufletul aceluia om, iar acea neprihănire devine a lui.

Perspectiva reformatărilor a fost aceasta: singurul temei pe baza căruia Dumnezeu declară pe cineva drept este neprihănirea lui Hristos imputată aceluia om, primită doar prin credință. Temeiul îndreptățirii noastre nu este doar ispășirea lui Hristos prin care El poartă povara vinovăției noastre luând pedeapsa lui Dumnezeu pentru păcatele noastre, ci și viața lui Hristos de ascultare perfectă de fiecare mandat al legii divine. Întrucât El este perfect și fără păcat, doar Hristos merită mântuirea înaintea unui Dumnezeu drept și sfânt; El este singurul perfect neprihănit și perfect drept.

Luther a crezut că temeiul îndreptățirii, potrivit Noului Testament, a fost că, prin faptele legii, nimeni nu poate fi îndreptățit, dar noi suntem îndreptățiți doar prin credință, în sensul acesta: credința este instrumentul prin care noi Îl primim pe Hristos și ne

punem încrederea în El și doar în El ca temei al mântuirii noastre. În clipa când ne punem credința și încrederea în Hristos, Dumnezeu transferă sau ne pune în cont neprihănirea lui Isus, printr-o acțiune legală. Noi suntem astfel îmbrăcați în neprihănirea lui Hristos. Dumnezeu îi declară drepti pe păcătoși pe baza neprihănirii lui Hristos pusă în contul lor. Așa cum susținea Luther, noi nu suntem îndreptățiți prin propria noastră neprihănire, ci printr-o neprihănire străină de noi, adică neprihănirea înfăptuită de altcineva. Această neprihănire este *extra nos* – din afara noastră. Iată de ce Pavel subliniază că îndreptățirea noastră ne este dată liber ca un dar de la Tatăl. Dumnezeu ne numește drepti înainte ca El să ne facă drepti. În sistemul romano-catolic, El nu ne poate numi drepti decât dacă ne face drepti mai întâi.

Chestiunea se axează, așadar, pe diferența dintre *neprihănirea imputată* și *neprihănirea infuzată*. Dacă lași deoparte conceptul de imputare, va trebui să elimini și *sola fide*. Iar dacă elimini *sola fide*, ai eliminat Evanghelia.

Capitolul 3

NUMAI PRIN HAR. PARTEA ÎNTÂI

Augustin de Hippo a slujit către sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea. Fiind unul dintre cei mai influenți teologi din istoria bisericii, Augustin a fost denumit uneori *Doctor Gratiae* sau „Doctor al Harului”, datorită accentului lui pus pe harul lui Dumnezeu în mântuire. Ideea de mântuire doar prin har, sau *sola gratia*, pe care Augustin a promovat-o, a fost redescoperită în vremea Reformei de doi dintre principalii lui ucenici din acea perioadă – Martin Luther, care era un călugăr augustinian la Erfurt, și Jean Calvin, care l-a citat pe Augustin în scrierile lui mai des decât orice altă sursă în afara Scripturii.

Chestiunea *sola gratia* a fost legată istoric de două alte aspecte teologice. Primul este doctrina păcatului original, pentru că ideea de *sola gratia* a fost afirmată la început de Augustin în relație cu această doctrină. Al doilea este doctrina alegerii.

Contextul istoric pentru formularea de către Augustin a doctrinei a fost controversa pelagiană, care a avut loc aproximativ la trecerea din secolul al IV-lea în secolul al V-lea. Ea a început când un călugăr britanic pe nume Pelagius, de unde și numele controverselor, s-a dus să viziteze Roma. El a fost șocat de comportamentul și stricăciunea membrilor bisericii de acolo. În lumina vieților aparent stricate pe care le duceau preșterii creștini, Pelagius a fost tulburat de o faimoasă rugăciune rostită de Augustin, care spunea: „Doamne, dă-ne ce ne poruncești, și poruncește ce dorești”. Pelagius a fost de acord cu a doua parte a rugăciunii – ca Dumnezeu să poruncească de la ființele create de El orice era plăcut ca Dumnezeu să poruncească, pentru că Dumnezeu avea dreptul să impună obligații de la ființele create de El. Însă prima parte a rugăciunii a fost ceea ce l-a deranjat.

De ce să Îi ceară Augustin lui Dumnezeu să îi dea orice El poruncește? O astfel de rugăciune sugerează că Dumnezeu poruncește lucruri pe care oamenii n-au puterea în ei înșiși să le facă. Și tocmai asta voia să spună Augustin. El spunea că Dumnezeu i-a dat omului legea Sa la creație, și că omul fusese creat ca să oglindească caracterul lui Dumnezeu. Dumnezeu este sfânt, iar noi am fost creați cu un mandat să fim sfinți, dar Augustin

a spus că, în căderea în păcat, omul a fost ruinat când a căzut în starea de stricăciune în care nu mai era posibil să asculte de toate poruncile lui Dumnezeu. Omul nu mai era moralmente în stare să ducă o viață perfectă, astfel că singura cale prin care putem deveni neprihăniți este prin ajutorul lui Dumnezeu, prin darul harului lui Dumnezeu.

Trebuie să analizăm diferența dintre starea omului în creație și starea lui de după cădere. Potrivit lui Augustin, în situația lui originală, omul putea fi neprihănit. Dar după cădere, el nu mai putea asculta de legea lui Dumnezeu. Cauza este păcatul original, ceea ce nu face referire la păcatul primilor noștri părinți, ci la *rezultatele* aceluia prim păcat. Acele rezultate constau din vinovăția aceluia prim păcat și judecata lui Dumnezeu asupra lui, pierderea neprihănirii originale și corupția întregii naturi a omului. Această stare decăzută este transmisă la toți urmașii lui Adam și Eva, astfel că toți urmașii lor născuți pe cale naturală sunt născuți în păcat și cu o natură coruptă, nefiind în stare să obțină neprihănirea. Iată de ce Augustin a subliniat că, de la cădere încoaice, pentru ca noi să putem face orice lucru corect, avem nevoie de harul lui Dumnezeu.

Aici, Pelagius a obiectat. El a insistat pe ideea că

păcatul lui Adam l-a afectat doar pe el, și că n-a existat niciun transfer al consecințelor acestui păcat la urmașii lui. Conform lui Pelagius, noi păcătuim doar pentru că imităm ceea ce Adam a făcut, nu pentru că ne naștem păcătoși. Păcatul lui Adam nu a schimbat natura omului; noi ne naștem în aceeași stare în care era Adam când a fost creat.

Potrivit lui Pelagius, ființele omenești încă au abilitatea de a trăi vieți perfecte fără intervenția harului. El nu s-a opus harului, dar a susținut că oamenii pot trăi teoretic vieți perfecte fără harul lui Dumnezeu, și că unii oameni au trăit faptic vieți perfect neprihănite. Trăirea unei vieți neprihănite este un lucru dificil, pentru că foarte mulți oameni îl imită pe Adam în păcatul lui, astfel că acum trăim într-un mediu în care suntem înconjurați de păcat, ceea ce face dificil să trecem prin viață fără să păcătuim. Totuși, abilitatea morală este prezentă, chiar separat de har, și perfecțiunea rămâne posibilă. Harul nu este necesar pentru ca un om să fie neprihănit; el doar facilitează trăirea neprihănită.

Biserica l-a condamnat deschis pe Pelagius ca eretic și a respins complet teologia pelagianistă la Conciliul din Cartagena, din anul 418. Biserica Romano-Catolică a reafirmat judecata ei împotriva pelagianismului

în primele trei canoane ale Conciliului din Trento, din secolul al XVI-lea.

Ideea principală a lui Augustin poate fi rezumată în aceste cuvinte: *inabilitate morală*. Expresia are sensul că atât de radicală a fost căderea în păcat în efectele ei, încât noi ne naștem într-o stare de moarte spirituală și de robie față de păcat, astfel că suntem total incapabili din punct de vedere moral să ascultăm sincer de Dumnezeu. Augustin a spus că oamenii neconvertiți și neregenerați pot manifesta o conformare exterioară față de legea lui Dumnezeu; Calvin a denumit mai târziu aceasta *neprihănire civică* sau *virtute civică*. Inima decăzută a omului nu are nicio înclinație sau dorință după lucrurile lui Dumnezeu, pentru că ea este acum o inimă de piatră, și are continuu numai dorințe rele. Augustin a remarcat faptul că, până și după convertire, cele mai bune fapte ale noastre nu sunt decât vicii splendide. Chiar și cu ajutorul harului divin, faptele noastre sunt amestecate cu păcat. Totuși, fără ajutorul harului lui Dumnezeu, noi suntem lipsiți de puterea de a face bine spiritual.

Capitolul 4

NUMAI PRIN HAR. PARTEA A DOUA

Pelagianismul a fost condamnat în anul 418 la Conciliul din Cartagena, dar el nu a dispărut cu totul, ci a reapărut în diferite perioade din istoria bisericii. În secolul al XVI-lea, mișcarea eretică sociniană l-a readus în prim-plan, el reapărând în secolul al XIX-lea în două părți ale spectrului teologic. De o parte, liberalismul teologic din secolele al XIX-lea și al XX-lea a fost, în esență, pelagianist cu privire la natura omului și la respingerea unei căderi istorice în corupție. De cealaltă parte, revivalismul reprezentat de evanghelistul Charles Grandison Finney a respins căderea, păcatul original și doctrina îndreptării doar prin credință.

În bătălia istorică dintre augustinianism și pelagianism, s-a încercat formularea unei poziții de mijloc printr-un om pe nume Ioan Cassian. Cassian a fost deranjat de unele elemente din învățătura lui Augustin, și deși a respins forma clasică a pelagianismului, Cassian a propus o formă modificată a lui, care a ajuns descrisă

ca *semi-pelagianism*.

Teologia semi-pelagianistă este propovăduită pe scară largă în bisericile de astăzi. Ea este susținută – în fapt, chiar dacă nu cu numele – de multe biserici evanghelice și de Biserica Romano-Catolică. Lucrul pe care îl are în comun cu augustinianismul este că ea susține că harul lui Dumnezeu este necesar pentru mântuire. Harul lui Dumnezeu nu este doar un ajutor, ci este absolut esențial pentru mântuire. Această gândire ne spune că a existat cu adevărat o cădere în Adam, că a existat cu adevărat o schimbare în natura constituentă a ființelor omenești după păcatul lui Adam și Eva, și că acea cădere a provocat daune foarte grave față de capacitatea și puterea morală a ființelor omenești decăzute. Semi-pelagianismul recunoaște că noi ne naștem păcătoși și că avem o corupție inerentă. Totuși, în acord cu pelagianismul, semi-pelagianismul susține că omul nu este într-o stare de inabilitate morală completă cu privire la lucrurile lui Dumnezeu.

Cassian și susținătorii lui au afirmat că ideile lui Augustin erau noi și constituiau o îndepărtare de la învățătura părinților bisericii, în special a lui Tertulian, Ambrozie și Ieronim. Cassian însuși a fost un ucenic al lui Ioan Gură-de-Aur, iar el credea că Augustin ducea

biserica într-o direcție nouă. Învățătura lui Augustin pe tema predestinării era considerată ca distrugătoare față de motivația de a asculta, tocind forța predicării și expunându-i pe oameni disperării.

Potrivit lui Cassian, venirea cuiva la Hristos și exercitarea credinței în El era o lucrare sinergistă. Ea era o chestiune de colaborare între harul lui Dumnezeu și voința omului. Dacă Dumnezeu nu ne dă har, am putea auzi predicarea Evangheliei zi de zi și să nu ajungem niciodată la credință, pentru că nu am putea exercita credința fără ajutorul lui Dumnezeu. Harul pe care Dumnezeu ni-l dă ca să ne permită să venim la Hristos pentru mântuire este necesar, dar noi ne și putem împotrivi față de el. Așa că Dumnezeu Duhul Sfânt ne ajută, ne îndeamnă, ne iluminează și însoțește predicarea Evangheliei ca să ne scoată din slăbiciunea noastră, pentru că noi suntem slăbiți sever de cădere. Totuși, o insuliță de neprihănire rămâne neafectată de cădere și ea poate fi stârnită în vreme ce omul este încă neconvertit și neregenerat. Omul neregenerat încă are puterea de a accepta sau respinge ajutorul harului.

În gândirea semi-pelagianistă, noi nu putem fi mântuiți fără har, pentru că suntem slabi, dar nu suntem atât de slabi încât Dumnezeu să trebuiască să creeze faptic

credința în noi, ca să putem veni la El. El Își oferă ajutorul, iar dacă noi îl acceptăm, suntem mântuiți, iar dacă nu, suntem pierduți. Ține de noi să facem alegerea. Iată de ce atât de mult din evanghelizarea din bisericile semi-pelagianiste se concentrează pe decizia omului – iar felul în care devii creștin este luând hotărârea de a-L urma pe Hristos. Desigur, noi toți luăm decizii mari și mici în fiecare zi, dar aici discutăm despre punctul inițial al convertirii, în care suntem transferați din împărăția întunericului în Împărăția luminii, când suntem înviați din moarte la viață spirituală. Noi vrem să știm cum este implicată voința în toate acestea.

Martin Luther și Jean Calvin l-au urmat pe Augustin în învățătura lor care spunea că, la cădere, puterea de a face liber alegeri nu a fost pierdută. Ființele omești sunt create cu anumite facultăți: o minte cu care să gândească, o inimă cu care să aibă simțiri și o voință prin care să facă alegeri. Noi suntem ființe volitive, ființe responsabile pentru deciziile de natură morală și pentru ceea ce alegem. În cădere, voința omului nu a fost distrusă, el rămânând o ființă creată volițională. Problema este că voința este întemnițată de păcat, astfel că alegerile pe care le facem sunt în acord cu impulsurile și dorințele noastre păcătoase. Luther și Calvin

au avertizat împotriva ideii că voința este lăsată neafectată de cădere. Firea pământească, în starea ei decăzută, nu are nicio dorință să facă lucrurile lui Dumnezeu, astfel că omul decăzut nu Îl vrea pe Dumnezeu în gândurile lui; voința lui este în vrăjmășie față de voia lui Dumnezeu; inima lui este departe de Dumnezeu. El încă face alegeri, la fel cum diavolul face alegeri de fiecare dată când acționează. Omul decăzut alege. El rămâne liber în sensul că nimeni nu îl forțează să facă ceea ce face; nimeni nu îl forțează să păcătuiască. El păcătuiește pentru că alege să păcătuiască, și el alege liber acest lucru, în sensul că nimeni nu îl constrânge.

Biblia descrie această stare decăzută ca fiind morți în păcat; noi suntem vii biologic, dar morți spiritual. Cu toate acestea, semi-pelagianismul descrie omul ca fiind bolnav. El este foarte bolnav, disperat de bolnav, atât de bolnav, încât el nu poate supraviețui fără ajutorul lui Dumnezeu, dar el nu este mort spiritual, pentru că încă are abilitatea să răspundă pozitiv sau negativ când este confruntat cu ajutorul harului lui Dumnezeu. Unii oameni își exercită voința spunând da față de harul lui Dumnezeu câtă vreme ei sunt încă neconvertiți, și apoi sunt născuți din nou. Teologia reformată clasică, în linie cu Augustin, Luther și Calvin, spune că, prin cădere, se manifestă un efect atât de radical, încât

ea ne lasă într-o stare de inabilitate morală față de lucrurile lui Dumnezeu.

În Ioan 6:44, Isus a spus față de cei ce Îl ascultau: „Nimeni nu poate veni la Mine, dacă nu-l atrage Tatăl, care M-a trimis”. Isus nu a spus că nimeni nu poate veni la El decât dacă Dumnezeu îl ajută; El afirmă că nimeni nu poate veni la Dumnezeu decât dacă Dumnezeu îi dă faptic aceasta. „Nimeni nu poate” este o negație universală – starea universală a omenirii decăzute este cea de neputință morală. Nimeni nu poate veni de la sine la Hristos, astfel că a te duce la oamenii decăzuți și a-i invita să „se decidă astăzi să creadă în Hristos” este un exercițiu zadarnic. Nimeni nu poate răspunde la astfel de apeluri decât dacă Dumnezeu Duhul Sfânt însoțește predicarea Cuvântului, astfel încât El să facă acel om în stare să vină, schimbând dispoziția inimii lui și dându-i o dorință lăuntrică după Hristos, dorință pe care anterior nu a avut-o. Asta este ceea ce Isus i-a transmis lui Nicodim când El a spus că, dacă omul nu este născut din nou, născut din Duhul, nu poate nici măcar să vadă Împărăția lui Dumnezeu, cu atât mai puțin să intre în ea. Totuși, semi-pelagianismul spune că oamenii neregenerați ar putea să vadă Împărăția, să intre în Împărăție și să o aleagă; de aceea, pentru semi-pelagianști, credința survine întotdeauna înaintea regenerării.

Adevărul este că noi suntem morți în păcat și neleguire până când Duhul Sfânt ne înviază. Dacă Duhul Sfânt nu ne regenerează dându-ne o viață spirituală nouă, noi n-am veni niciodată la Hristos. Această chestiune afectează nu doar doctrina păcatului original, ci și doctrina alegerii. Pe Cassian l-a deranjat că Augustin susținea că doar cei care cred sunt aleși și că, dacă cineva nu este ales, el nu va crede, iar dacă nu este ales, nu va fi mântuit. Luther și Calvin au fost de acord unul cu altul, pentru că asta este ceea ce Biblia ne învață: mântuirea este de la Domnul, iar alegerea este manifestarea sau lucrarea harului mântuitor al lui Dumnezeu.

În Romani 9, Pavel anticipează obiecția că alegerea ar fi nedreaptă pentru că nu toți primesc aceeași oportunitate de a răspunde față de Evanghelie. El a răspuns la acest argument îndreptându-ne privirile către prerogativul divin al îndurării și harului: „Voi avea milă de oricine-Mi va plăcea să am milă” (Rom. 9:15). Dumnezeu nu îi datorează harul mântuitor nimănui, și chiar dacă El i-l dă unei persoane, El nu este obligat să i-l dea oricui altcuiva. Doar cei aleși primesc harul regenerării care îi aduce la credință și la Hristos, și toți aleșii primesc acea regenerare, însă nimeni nu este tratat nedrept.

Credința prin care credincioșii sunt mântuiți este darul harului, iar acel har este eficace. Ea produce ceea ce Dumnezeu a intenționat să producă. Ca răspuns față de propovăduirea Evangheliei și față de predicarea Cuvântului, inima credinciosului este schimbată de Duhul Sfânt. Mulți oameni răspund față de Evanghelie prin ridicarea unei mâini sau prin a ieși pe un culoar, dar ei n-au fost regenerați. Noi nu suntem mântuiți prin a lua decizii, nici prin pretenții de credință. Noi suntem mântuiți prin credință, iar acea credință este darul harului.

Sola gratia spune că mântuirea este monergistă de la început, cu sensul că ea este totalmente lucrarea harului lui Dumnezeu. După ce Dumnezeu lucrează în inima ta ca să te învieze la o viață spirituală nouă, tu crezi, apoi lucrezi pe parcursul vieții tale creștine în cooperare cu harul sfințitor al lui Dumnezeu. Restul vieții creștine este sinergistă – o chestiune de cooperare – dar începutul se petrece în întregime prin inițiativă divină. Salvarea ta din împărăția întunericului și din starea firii pământești este prin harul lui Dumnezeu și doar prin harul Lui. Aceasta este doctrina care poartă numele de *sola gratia*.

Capitolul 5

DOAR PRIN HRISTOS. PARTEA ÎNTÂI

Teologia reformată a înțeles istoric relația dintre Dumnezeu și poporul Lui sub forma legământului. Mărturisirea de Credință Westminster explică motivul în felul următor: „Distanța dintre Dumnezeu și creatura Lui (omul) este așa de mare încât, deși fiind ființe raționale, oamenii sunt datori să asculte de El ca de Creatorul lor, totuși aceștia n-ar putea beneficia nicio dată de El ca binecuvântarea și răsplata lor, decât printr-un act voluntar de smerire din partea lui Dumnezeu, pe care El a găsit plăcut să îl exprime sub forma unui legământ” (7.1).

Însăși faptul că Dumnezeu creează o ființă plasează automat acea ființă creată într-o stare în care este datoră față de Dumnezeu în calitatea Lui de Creator; de aceea, acea ființă datorează ascultarea de Acela care a creat-o. Creându-ne, Dumnezeu nu are nicio obligație să intre în niciun acord cu făgăduințe față de ființele create de El. El nu ne datorează nicio binecuvântare,

niciun beneficiu, și totuși noi Îi suntem datori cu viețile noastre. Chiar dacă ne-am închipui că omul ar fi ascultat perfect de Dumnezeu la creație, aceea ar fi o îndatorire necesară din partea lui, iar dacă am fi dus vieți perfecte, așa cum Isus ne-a arătat în Noul Testament, noi tot am fi niște robi netrebniți, pentru că tot ce am făcut este ceea ce eram datori să facem. Noi nu am avea niciun drept să ne așteptăm la vreo răsplată sau binecuvântare din partea lui Dumnezeu.

Totuși, în bunătatea și harul Lui, Dumnezeu S-a smerit înaintea ființelor create și a intrat de bunăvoie într-o relație de legământ cu oamenii pe care El i-a creat. Esența acestui legământ este făgăduința pe care Dumnezeu i-a făcut-o Israelului: „Eu voi fi Dumnezeul vostru, iar voi veți fi poporul Meu” (Ier. 7:23). El nu era obligat să facă asta. Teologii fac deosebirea între legământul faptelor și legământul harului, dar trebuie să înțelegem că, într-un sens mai larg, fiecare legământ cu Dumnezeu este un legământ caracterizat de har. Legământul faptelor făcut cu Adam făgăduia binecuvântări bazate pe ascultare, dar el tot era caracterizat de har; Dumnezeu Creatorul a manifestat smerire de Sine când a intrat într-o relație cu ființa creată de El. Chiar și așa, există un motiv pentru care istoric s-a făcut această deosebire.

Mărturisirea continuă în felul următor: „Primul legământ făcut cu omul a fost un legământ al faptelor, prin care lui Adam i se promitea viața și, prin el, urmașilor lui, cu condiția ascultării perfecte și personale” (MCW 7.2). În starea lui originală, Adam a fost într-o perioadă de testare. Dumnezeu pusese deoparte Pomul cunoștinței binelui și răului în Grădina Eden și îi interzisese lui Adam să mănânce din el. Promisiunea era că, dacă Adam avea să asculte de Dumnezeu, el – și toți cei reprezentați de el – aveau să primească viața. Dacă nu avea să asculte, el și urmașii lui aveau să moară, așa cum este indicat în Geneza 2:17: „În ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit”. Aceea era sancțiunea negativă din legământul faptelor.

Legământul faptelor este denumit astfel pentru că faptele lui Adam, ascultarea sau neascultarea lui, aveau să determine ce urma să se petreacă ulterior. Adam a avut făgăduința binecuvântării și a vieții dacă asculta, sau promisiunea morții și a blestemului dacă nu asculta. Din nefericire, așa cum vedem din Geneza 3 și din comentariul din Romani 5 și 1 Corinteni 15, Adam a căzut în păcat și, prin căderea lui, toată omenirea a plonjat în pierzare. Toată omenirea a participat la căderea lui Adam ca urmare a faptului că el a fost capul nostru reprezentativ și, ca rezultat, noi toți am pierdut

acea neprihănire originală.

Unii presupun că, atunci când suntem mântuiți, suntem restaurați în poziția originală a fericirii de care Adam și Eva s-au bucurat. Totuși, dacă asta s-ar petrece în răscumpărarea noastră, atunci mântuirea noastră n-ar face decât să ne plaseze înapoi în starea de testare. Noi n-am obține beneficiile ascultării perfecte. N-am avea niciun Pom al Vieții de care să ne bucurăm. Dimpotrivă, Noul Testament ne spune că, prin lucrarea lui Hristos ca ultimul Adam, credincioșii nu sunt doar restaurați într-o stare de inocență, ci noi căpătăm binecuvântările care ar fi fost ale noastre dacă Adam n-ar fi păcătuit. Poziția de care ne bucurăm acum pe veci, prin lucrarea lui Hristos, este mult mai măreață decât cea de care Adam și Eva s-au bucurat înaintea căderii.

Mărturisirea Westminster continuă astfel: „După ce omul, prin căderea lui, s-a făcut incapabil de a obține viața pe baza aceluia legământ, a fost plăcut Domnului să facă un al doilea legământ, numit de obicei legământul harului. Prin acesta, El le oferă liber păcătoșilor viața veșnică și mântuirea prin Isus Hristos, cerând de la ei credință în El, ca să fie mântuiți, și făgăduind să le dea tuturor acelorora rânduiri pentru viața veșnică Duhul Său cel Sfânt, care să-i facă să dorească și să fie capabili să creadă”

(7.3). După căderea lui Adam și Eva, Dumnezeu a trimis un blestem asupra lor (Gen. 3:16-19). Adam avea să trudească din greu pentru a scoate roade din pământ, iar Eva avea să aibă parte de durere la nașterea de copii. Totuși, Dumnezeu a pronunțat un blestem și asupra șarpelui, iar în el auzim elementele de început ale legământului harului.

Dumnezeu le-a spus lui Adam și Eva: „În ziua în care vei mânca din el [din pomul cunoștinței binelui și răului], vei muri negreșit” (2:17). După ce au mâncat din pom, ei n-au suferit imediat moartea fizică, ci moartea spirituală. Dumnezeu a temperat judecata Lui cu îndurare neaplicând imediat amenințarea cu moartea fizică, și a adăugat îndurare la aceasta, incluzând o făgăduință în blestemul dat șarpelui. El a spus: „Vrăjmășie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și sămânța ei. Aceasta îți va zdrobi capul, și tu îi vei zdrobi călcâiul” (3:15). Aceasta este *protoeuangelion*, primul anunț al Evangheliei. Deși Adam eșuase să păzească legământul faptelor, Dumnezeu a făcut un alt legământ cu el, pe baza Seminței viitoare a femeii, care avea să zdrobească capul șarpelui în numele lui Adam și al urmașilor lui.

În Geneza 12, Dumnezeu l-a chemat pe Avraam

din Ur, din Caldeea, și i-a făgăduit că, prin el, toate popoarele lumii aveau să fie binecuvântate. Acesta este denumit legământul avraamic, și el este o expresie a legământului harului lui Dumnezeu. Avraam l-a crezut pe Dumnezeu, așa cum citim în Geneza 15, iar aceasta i-a fost socotită ca neprihănire. Înainte ca el să fi făcut orice faptă, Avraam a fost îndreptățit pentru că a avut credință în făgăduințele lui Dumnezeu.

Sub legământul lui Moise, legământul pe care Dumnezeu l-a făcut cu poporul Israel la Muntele Sinai când El le-a dat legea, El a pus sancțiuni înaintea lor. Aveau să fie binecuvântări pentru ascultare și blesteme pentru neascultare. Chiar și așa, legământul harului era administrat prin lege, căci legea nu a fost dată ca o cale de mântuire, ci ca să îi îndrepte pe oameni către dependența lor de harul lui Dumnezeu.

Haideți să ducem toate acestea înapoi la *solus Christus*. Discuția despre mântuirea „doar prin Hristos” subliniază lucrarea lui Isus în înfăptuirea răscumperării pentru noi. Ca să înțelegem asta, trebuie să înțelegem ceva ce poate suna oarecum straniu. Am spus că perspectiva biblică asupra mântuirii ține de îndreptățirea doar prin credință. Totuși, în esență, îndreptățirea este doar prin fapte. Singurul fel în care cineva poate

sta vreodată în picioare înaintea lui Dumnezeu în ziua judecării este să stea acolo îndreptățit prin fapte.

Dar oare nu spune Noul Testament că „nimeni nu va fi socotit neprihănit înaintea Lui prin faptele Legii” (Rom. 3:20)? Da, dar când noi spunem că îndreptățirea este *solus Christus* – doar datorită lui Hristos – noi vrem să spunem că legea lui Dumnezeu a fost împlinită de Hristos și doar de El. În vreme ce primul Adam a eșuat să asculte de Dumnezeu, aruncându-ne în pierzare, ultimul Adam a luat asupra Sa misiunea de a asculta de toate poruncile lui Dumnezeu și de a împlini legământul faptelor. Legământul harului este caracterizat de har pentru că el nu distruge legământul faptelor, ci ne oferă împlinirea lui printr-un Mijlocitor rânduit de Dumnezeu. Legământul faptelor este încă în vigoare, dar nu noi ascultăm de el, ci Mijlocitorul nostru, care împlinește termenii aceluia legământ în locul nostru.

Sola gratia ne spune că îndreptățirea noastră este doar prin har, nu prin har plus merite. Noi nu aducem niciun merit înaintea tronului de judecată al lui Dumnezeu, pentru că noi nu avem niciun merit propriu. Meritul prin care noi suntem îndreptățiți este acel merit ce Îi aparține de drept și exclusiv lui Isus și doar Lui. *Sola fide* ne spune că instrumentul sau cauza instrumentală

a îndreptării este credința. Nu credința este temeiul îndreptării noastre și nici temeiul meritoriu pe baza căruia să fim declarați drepecți înaintea lui Dumnezeu. Credința este doar instrumentul prin care suntem uniți cu Acela a cărui neprihănire este singurul temei al îndreptării noastre.

Cele mai alese fapte ale noastre sunt mereu pătate de păcat. Totuși, în lucrarea neprihănită a lui Hristos nu există nicio pată, oricât de mică, nicio imperfecțiune, nicio zbârcitură. De aceea, neprihănirea prin care noi suntem îndreptăciți nu este a noastră, ci ea este *extra nos*, din afara noastră, și totuși ea este *pro novis*, pentru noi. Așadar, când spunem *solus Christus*, noi mărturisim că mântuirea noastră este produsă de Dumnezeu doar prin Isus Hristos care a lucrat în locul nostru. El este Mijlocitorul care face pentru noi ceea ce noi n-am fi putut să facem niciodată pentru noi înșine.

Capitolul 6

DOAR PRIN HRISTOS. PARTEA A DOUA

În 1 Timotei 2:1-7, Pavel scria:

Vă îndemn dar, înainte de toate, să faceți rugăciuni, cereri, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii, pentru împărați și pentru toți cei ce sunt înălțați în dregătorii, ca să putem duce astfel o viață pașnică și liniștită, cu toată evlavia și cu toată cinstea. Lucrul acesta este bun și bine primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, care voiește ca toți oamenii să fie mântuiți și să vină la cunoștința adevărului. Căci este un singur Dumnezeu, și este un singur mijlocitor între Dumnezeu și oameni: Omul Isus Hristos, care S-a dat pe Sine însuși ca preț de răscumpărare pentru toți: faptul acesta trebuia adevărit la vremea cuvenită, și propovăduitorul și apostolul lui am fost pus eu – spun adevărul în Hristos, nu mint – ca să învăț pe Neamuri credința și adevărul.

Probabil că niciun articol al credinței creștine nu este mai ofensator pentru societatea noastră pluralistă

cum este pretenția că există o singură cale către Dumnezeu, iar acea cale este prin Hristos. Acea pretenție este bazată pe afirmația care se găsește în acest pasaj și în multe altele din Scriptură, care spune că există un singur Mijlocitor între Dumnezeu și om.

Într-un sens, aceasta este o hiperbolă, pentru că Moise este denumit mijlocitor al vechiului legământ, profeții erau mijlocitori prin faptul că ei le dădeau oamenilor Cuvântul lui Dumnezeu, iar preoții erau mijlocitori pentru că duceau rugăciunile poporului înaintea lui Dumnezeu. Cu toate acestea, Pavel vorbește despre slujba mijlocitoare a lui Hristos în sensul suprem de a avea puterea faptică de a produce reconcilierea. Hristos este unicul și singurul Mijlocitor care are acel fel de putere. Aici descoperim unicitatea creștinismului, anume că Dumnezeu L-a trimis pe singurul Lui Fiu și I-a dat sarcina de a fi Mijlocitorul prin care noi suntem împăcați cu Dumnezeu.

Felul cum are loc această mijlocire este în termenii ascultării lui Hristos. Observați din nou ce spune Pavel despre Mijlocitorul: „Este un singur mijlocitor între Dumnezeu și oameni: Omul Isus Hristos”. Când spune despre Isus că este „om”, Pavel nu respinge dumnezeirea lui Hristos, nici că Hristos este Dumnezeul-

om. Este important să înțelegem totuși că Hristos îndeplinește funcția de Mijlocitor în esență în umanitatea Sa. El împlinește rolul de ultimul Adam potrivit naturii Sale omenești. Logos-ul divin a luat asupra Sa natură omenească și a devenit supus față de legea lui Dumnezeu, împlinind ceea ce Adam a eșuat să facă.

Teologia reformată înțelege ascultarea lui Hristos ca implicând o deosebire între ascultarea pasivă și ascultarea activă a lui Hristos. Dacă ai întreba un copil de școală duminicală, „Ce a făcut Isus pentru tine?“, acel copil îți va răspunde că „El a murit pe cruce pentru păcatele mele“. Și este adevărat. Pe cruce, păcatele noastre au fost ispășite, pentru că ele nu au primit pedeapsa în noi, ci în Hristos; El a luat păcatele noastre asupra Sa pe cruce și a plătit pedeapsa pentru păcat. Aceasta este partea ascultării pasive a lui Hristos. Ea este denumită *pasivă* pentru că implică ceva ce se petrece *cu* Isus, în loc să implice vreo acțiune din partea Lui.

Pe cruce, Hristos a primit în Persoana Sa o pedeapsă pe care, în sine, El nu o merita; El a fost victima acțiunilor noastre și a acțiunilor Tatălui. Tatăl a fost Cel care L-a pedepsit pe Fiul. Trebuie să ținem bine minte că nu Iuda, nici Satana nu au fost cei care L-au pedepsit pe Fiul pe cruce, ci Dumnezeu Tatăl. Isaia

53:4 spune: „El suferințele noastre le-a purtat și durerile noastre le-a luat asupra Lui, și noi am crezut că este pedepsit, lovit de Dumnezeu, și smerit”. Nu Isus a fost Cel care a lovit, ci Cel lovit. Cel care L-a lovit și care L-a pedepsit a fost Dumnezeu. Versetul 10 spune: „Domnul a găsit cu cale să-L zdrobească prin suferință”. Dumnezeu a fost Cel care a pus blestemul asupra lui Hristos la Calvar; către Tatăl a strigat Hristos, „Pentru ce M-ai părăsit?” (Matei 27:46).

Pe cruce au avut loc mai mult lucruri. Mai înainte de toate, acolo a fost făcută satisfacerea dreptății lui Dumnezeu. El cerea ca neprihănirea Lui, dreptatea Lui în termenii judecării păcatului de către El, să fie satisfăcută. Dumnezeu nu putea să dea amnistie și să ignore legea Sa; aduceți-vă aminte că, atunci când Pavel explică doctrina îndreptării, el ne spune că Dumnezeu este deopotrivă „drept și Cel ce îndreptățește” (Rom. 3:26, lit. ESV). Dumnezeu nu a abandonat dreptatea Lui. El a cerut ca dreptatea Lui să fie satisfăcută, și ea a fost satisfăcută în Hristos, prin ascultarea Lui pasivă. Hristos S-a supus de bunăvoie Tatălui satisfăcând dreptatea lui Dumnezeu prin a primi pasiv mânia dreaptă a lui Dumnezeu îndreptată către păcat. Aceasta este cunoscută și ca *propitiere*: Dumnezeu a

fost satisfăcut sau propițiat.¹

Dincolo de ascultarea pasivă a lui Hristos este cea activă. Hristos nu doar a *murit* spre îndreptățirea noastră, ci el a și *trăit* pentru îndreptățirea noastră. De aceea, El a obținut neprihănirea perfectă în viața proprie. El a fost asemenea nouă în orice aspect, cu excepția unuia – El a fost fără păcat (Evrei 4:15). Este uimitor să contemplăm la adevărul că cineva ar putea duce o viață perfectă, necomițând niciodată nici cel mai neînsemnat păcat, ascultând de fiecare poruncă a lui Dumnezeu. Deși unora li se pare imposibil ca un om să învieze din morți, Biblia afirmă că a fost imposibil ca Hristos să nu fie înviat din morți, pentru că era imposibil ca moartea să Îl țină (F.A. 2:24). Cauza este că în Hristos n-a existat niciun păcat, iar moartea este pedeapsa pentru păcat. Singurul motiv pentru care El a murit a fost ca să împlinească pedeapsa pentru păcatele noastre, pe care El și-a asumat-o voluntar. Totuși, moartea nu putea avea nicio pretenție asupra lui Hristos în Sine, datorită vieții Lui de ascultare perfectă.

Narațiunea botezului lui Isus din Evanghelia după Matei ne oferă o imagine despre ascultarea activă a lui

¹ Termenii *propitiere* și *propitiat* nu au un corespondent direct în limba română, fiind redați în traducerea Bibliei prin conceptul mai general de *ispășire*, astfel că sunt adoptați prin transliterație directă din limba engleză – n.tr.

Hristos: „Atunci a venit Isus din Galileea la Iordan, la Ioan, ca să fie botezat de el. Dar Ioan căuta să-L oprească. ‚Eu’, zicea el, ‚am trebuință să fiu botezat de Tine, și Tu vii la mine?’ Drept răspuns, Isus i-a zis: ‚Lasă-Mă acum, căci așa se cade să împlinim tot ce trebuie împlinit” (Matei 3:13-15). Ioan Botezătorul îi supunea pe oameni ritualului botezului ca să îi pregătească pentru venirea lui Mesia. Botezul lui Ioan le indica evreilor că, deși Mesia avea să vină, ei nu erau gata. Ei erau necurați și aveau nevoie de curățare. Botezul lui Ioan era un botez al pocăinței; el spunea: „Pocăiți-vă, căci Împărăția Cerurilor este aproape!” (v. 2). Ioan L-a identificat pe Isus ca Mielul lui Dumnezeu, Mielul fără pată „care ridică păcatul lumii” (Ioan 1:29). Totuși, Mielul lui Dumnezeu a venit la Ioan și a spus: „Botează-Mă!” Ioan s-a poticnit, gândindu-se că așa ceva ar fi însemna că Isus ar fi trebuit să fie convins de păcat. Isus a răspuns succint spunând că exista un motiv pentru ca El să fie botezat: era necesar ca El să „împlinească toată neprihănirea” [lit. ESV].

Aceasta este o expresie interesantă. Ca să înțelegem ce voia Isus să spună, trebuie să ne gândim la legea lui Dumnezeu. El îi dăduse rasei omenești legea Lui morală, și îi dăduse Israelului o lege spre guvernarea acelu

popor, după care adăugase o cerință nouă pentru Israel: să fie botezați. Isus spunea că, pentru împlinirea slujbei de Mijlocitor, El trebuia să Se supună fiecărei legi pe care Dumnezeu i-o dăduse poporului Lui. Chiar dacă nu păcătuisese niciodată, Isus trebuia să asculte de legea botezului pentru că era necesar ca El să îplinească toată neprihănirea. De la nașterea și până la moartea Sa, Isus S-a supus legii – întregii legi și fiecărei părți din lege – și a ascultat de ea într-un fel desăvârșit, primind toate binecuvântările pe care Dumnezeu le făgăduise Israelului dacă acel popor avea să asculte de cerințele legământului. Aceasta este ascultarea activă a lui Hristos, prin care El a păzit activ, intenționat și pe deplin întreaga lege a lui Dumnezeu.

Toate binecuvântările vieții pe care Dumnezeu le făgăduise lui Adam dacă ar fi ascultat în vremea testării lui sunt câștigate pe merit de Hristos, prin ascultarea Sa perfectă. Temeiul îndreptățirii noastre este transferul sau imputarea [socotirea în cont, n.tr.] neprihănirii lui Hristos. Ea este, în fapt, o dublă imputare: pe de o parte, vinovăția și păcatul nostru sunt transferate și puse în contul lui Hristos; pe de altă parte, neprihănirea și ascultarea Lui sunt transferate sau puse în contul nostru. Aceasta este Evanghelia, și iată de ce spunem că mântuirea noastră este *solus Christus*, doar datorită lui Hristos.

Capitolul 7

NUMAI SCRIPTURA. PARTEA ÎNTÂI

Am observat că istoricii bisericii fac deseori deosebire între cauza materială a Reformei și cauza formală a Reformei, cauza materială fiind cea din frunte și centru, adică din centrul disputei. Totuși, un alt aspect incredibil de serios avea de-a face cu chestiunea autorității. *Sola Scriptura* a devenit principiul formal al Reformei, iar asta înseamnă că autoritatea finală care leagă conștiința creștinului este Scriptura și doar Scriptura. Mărturisirea de Credință Westminster ne oferă o afirmație succintă a acestui principiu: „Judecătorul suprem prin care trebuie soluționate toate controversile religioase, și prin care trebuie examinate toate deciziile conciliilor, toate opiniile scriitorilor, toate doctrinele omenești și toate părerile, nu poate fi altul decât Duhul Sfânt, care vorbește în Sfânta Scriptură, și pe ale cărui verdictes suntem chemați să ne bizuim” (1.10).

În anul 1517, când Martin Luther a publicat Cele 95 de Teze ale sale, el solicita o discuție tehnică, teologică, între membrii facultății din Wittenberg cu privire

la indulgențe. Totuși, lucru încă necunoscut lui Luther, unii studenți au tradus aceste teze din latină în germană și le-au multiplicat grație tiparniței care tocmai fusese inventată. În decurs de două săptămâni, tezele au apărut în fiecare oraș și sat din Germania, aprinzând o flacără care a ajuns în final până pe holurile Vaticanului.

Când Luther a ajuns în bătaia focului, el a cerut, conform legii canonului, oportunitatea să își apere ideile într-o dispută teologică. Aceasta era o practică răspândită printre teologi; dacă ceva din ceea ce ai fi predicat ar fi ajuns sub semnul întrebării, puteai să ceri o audiere, în cadrul căreia aveai posibilitatea de a-ți apăra public teza, iar după aceea biserica putea lua în considerare acea chestiune și să declare dacă erai în conformitate cu învățăturile ei. Biserica din Roma nu a fost dispusă la început să îi permită lui Luther o astfel de audiere, dar în final ea a fost de acord. Disputa lui Luther nu avea să se petreacă în Roma, ci pe teren german, la Augsburg; acolo, Luther avea să fie confruntat cu cel mai erudit și mai capabil teolog al bisericii din acea vreme, cardinalul Thomas Cajetan.

Când Luther a sosit, el era singur; niciunul dintre prietenii lui n-au putut fi alături de el. Exista zvonul că

el urma să fie arestat și executat. După cum au evoluat lucrurile, Cajetan a considerat că Luther a avut un comportament nepericulos, dar nu i-a permis lui Luther să își apere pozițiile. Cajetan a susținut că Luther era acolo ca să răspundă la întrebările cardinalului, iar cardinalul nu putea fi satisfăcut decât dacă Luther ar fi spus, „*Revoco*”, „Îmi retrag afirmațiile”.

La disputa de la Augsburg din 1518, Cajetan l-a manevrat pe Luther până în punctul în care să demonstreze că Luther avea semne de întrebare legate de autoritatea enciclicelor papale. De aceea, Luther a ajuns să atace autoritatea supremă a papei. Biserica Romano-Catolică nu a fost dispusă să declare infailibilitatea papei până la Primul Conciliu de la Vatican, din 1870, deși învățătura aceasta era crezută și propovăduită de mulți romano-catolici fideli chiar și în vremea lui Luther. De aceea, respingerea de către Luther a infailibilității papei era o chestiune gravă.

La o altă întâlnire ținută la Leipzig, în 1519, Luther a trebuit să se confrunte cu Johann Eck, principalul teolog romano-catolic din Germania. Eck l-a dus pe Luther până în situația în care a fost forțat să recunoască faptul că el chestiona nu doar enciclicile papale, ci și deciziile conciliilor bisericești, lucru care, într-un

sens, era chiar mai sus în mințile oamenilor decât o afirmație a papei. În apărarea lui, Luther a spus:

Eu afirm că, uneori, conciliile pot să greșească și au și greșit. Conciliul nu are autoritatea să stabilească noi articole de credință. Un conciliu nu poate face ca un lucru să fie divin dacă, prin natura lui, nu este ceva divin. Conciliile s-au contrazis între ele, iar recentul Conciliu Lateran a răsturnat pretenția conciliilor din Constance și Basel, care spuneau că un conciliu este superior unui papă. Un om simplu, înarmat cu Scriptura, este mai de crezut decât un papă sau un conciliu lipsit de ea. În ce privește decretul papei despre indulgențe, eu spun că nici biserica, nici papa nu pot stabili articole de credință. Acestea trebuie să vină din Scriptură. De dragul Scripturii, ar trebui să respingem papii și conciliile.

Aici avem prezumțiile seminale ale principiului *sola Scriptura*. Luther a spus că putem învăța de la concilii, din tradiții, din enciclicele papale, dar ele nu au forța de a lega conștiința; ele nu pot crea o doctrină nouă, care nu se găsește în Sfânta Scriptură. De aceea, un țăran înarmat cu un verset din Scriptură are mai multă autoritate decât un papă sau un conciliu care nu au Scriptura care să susțină ceea ce ei spun.

Controversa și-a atins apogeul în 1521 la Dieta din Worms convocată de împăratul Charles al V-lea. Adevărat cu promisiunea de a fi declarat ca având un comportament nepericulos, Luther a fost chemat să vină înaintea împăratului, a delegaților din Roma și a tuturor prinților bisericii, cerându-i-se din nou să spună, „*Revoco*”, sau „Îmi retrag cuvintele”. După o noapte de gândire, Luther a dat faimosul răspuns: „Dacă nu sunt convins de Sfânta Scriptură sau de rațiunea sănătoasă, nu pot să retrag ce am spus, întrucât conștiința mea este captivă Cuvântului lui Dumnezeu, iar a acționa împotriva conștiinței nu este nici drept, nici sigur. Asta cred eu, și Dumnezeu să mă ajute, căci nu pot face nimic altceva”.

Luther insista că doar Dumnezeu poate lega conștiința în sens absolut, iar acesta a devenit principiul *sola Scriptura*. Acest principiu nu vrea să spună că bisericile nu pot avea concilii și că nu pot lua decizii, sau că ar fi greșit să subscrie la o mărturisire de credință, ci înseamnă că conciliile și mărturisirile au autoritatea de a lega conștiința creștinilor doar în măsura în care ele reprezintă cu acuratețe adevărul Scripturii. Ele sunt rezumate a ceea ce Biblia ne învață. Așadar, nu crezurile noastre au autoritate asupra conștiințelor noastre, ci Cuvântul lui Dumnezeu și doar Cuvântul lui Dumnezeu.

Capitolul 8

NUMAI SCRIPTURA. PARTEA A DOUA

Biserica Romano-Catolică afirmă inspirația și autoritatea Sfintei Scripturi, învățând că Sfânta Scriptură este într-adevăr inspirată de Dumnezeu Duhul Sfânt și că poartă autoritatea lui Dumnezeu. Disputa dintre reformatori și Biserica Romano-Catolică din secolul al XVI-lea nu a vizat aceste lucruri, ci dacă *doar* Scriptura are autoritate supremă. Acea chestiune s-a regăsit în discuția despre cum trebuie interpretată Scriptura.

Pe măsură ce mișcarea protestantă a cuprins Europa în secolul al XVI-lea, Biserica Romano-Catolică a organizat Conciliul din Trento pentru a răspunde la presupusele erori ale mișcării protestante. Una dintre pronunțările conciliului cu privire la „tot adevărul mântuitor și regulile de conduită” spunea că „aceste adevăruri și reguli sunt conținute în cărțile scrise și în tradițiile nescrise care au fost primite de apostoli din gura lui Hristos însuși și de la apostoli, Duhul Sfânt dictându-le, ele fiindu-ne transmise, ca să zicem așa,

din mână în mână”.

Această afirmație a fost subiectul unei mari dezbatere. Susținea Conciliul din Trento că existau două surse de revelație scrisă sau specială, una fiind Biblia și alta tradiția? În originalul din latină, textul spune că adevărurile Evangheliei sunt conținute în Sfânta Scriptură *et* tradiția nescrisă. *Et* este tradus prin „și”. A spune că adevărul Evangheliei se găsește în Scriptură *și* tradiție nu înseamnă în mod necesar că ele sunt pe același nivel de autoritate. De exemplu, am putea spune că cineva care voia să găsească adevărul Evangheliei s-ar putea duce desigur la Biblie, dar poate citi și Mărturisirea de Credință Westminster sau Crezul Apostolic. Asta înseamnă să spunem că ceea ce se găsește în Biblie se poate găsi și în aceste documente. Nu înseamnă că mărturisirea sau crezul adaugă ceva la Sfânta Scriptură. Așadar, care a fost perspectiva Conciliului din Trento? Pretindea conciliul că există două surse diferite de adevăr divin – Scriptura și tradiția – sau o singură sursă care este repetată apoi în tradiție? Înțelegerea acestui lucru schimbă complet lucrurile.

Dintr-o analiză a proceselor verbale ale conciliului, se pare că exprimarea originală susținea că adevărul Evangheliei se găsește *partim*, sau „parțial” în Scriptură

și *partim* în tradiție. Acest lucru se pare că a stârnit oarece controverse la conciliu, făcându-se apoi o schimbare, dar nu știm precis din ce motiv. Exprimarea finală este ambiguă, probabil intenționat, lăsând chestiunea deschisă pentru analiză ulterioară în ce privește relaționarea exactă dintre Scriptură și tradiție.

Cu toate acestea, nu există nicio îndoială că, în secolele care au trecut de la Conciliul din Trento, biserica a susținut că există două surse de revelație, Scriptura și tradiția. Acest lucru apare în disputele teologice cu protestanții. Protestanții pot obiecta de exemplu față de ideea înălțării trupești a Mariei la Cer, spunând că o astfel de idee nu se găsește în Noul Testament. Un romano-catolic ar răspunde că așa ceva nu trebuie să fie în Noul Testament, pentru că poate fi înrădăcinat în tradiția bisericii, care are și ea autoritate poruncitoare asupra conștiinței.

Lucrurile devin chiar mai complicate când ne gândim la rolul pe care biserica îl are în autoritatea ei magisterială de a interpreta Scriptura. Un corolar al *sola Scriptura* din vremea Reformei a fost principiul interpretării private. Am văzut că, la dezbaterea din Leipzig, Martin Luther a spus că un simplu țăran înarmat cu un text al Scripturii are mai multă autoritate

decât conciliile bisericii sau papii care nu au niciun pasaj biblic care să le susțină ideile. El spunea că simplul credincios are dreptul înaintea lui Dumnezeu să se apropie de Scriptură de unul singur, în viața privată, și să interpreteze Biblia. Conciliul din Trento a răspuns față de aceasta subliniind pericolul interpretării private, spunând că, pentru a „înfrâna duhurile”, credincioșii nu trebuie să „îndrăznească să interpreteze [Scriptura] contrar sensului pe care Sfânta Mamă Biserică, la care ei aparțin, consideră că este sensul adevărat și interpretarea, chiar dacă este contrar învățăturii unanime a părinților [bisericii]”.

Desigur că reformatorii ar fi agreat că principii interpretării private nu susține niciodată că un individ ar avea dreptul să răstălmăcească Cuvântul Dumnezeului atotputernic. Dreptul de a interpreta Cuvântul lui Dumnezeu poartă întotdeauna cu el responsabilitatea uriașă de a-l interpreta cu acuratețe. Interpretarea privată nu era tratată ca o permisiune pentru relativism sau subiectivism.

În zilele noastre, oamenii refuză afirmațiile despre ceea ce Biblia ne învață spunând că aceasta este pur și simplu interpretarea cuiva, implicația fiind că interpretarea lor este la fel de validă. Dar nu la asta s-au referit

reformatorii. Ei au vrut să spună că credincioșii individuali sunt liberi să studieze ei înșiși Scriptura și să îi aplice singurul sens autoritativ în viețile lor fără să își simtă conștiințele legate acolo unde Scriptura nu le leagă. Mărturisirea de Credință Westminster afirmă în acest sens: „Regula infailibilă pentru interpretarea Sfintei Scripturi este Scriptura însăși. De aceea, atunci când există o întrebare cu privire la sensul deplin și adevărat al oricărui pasaj [sau parte] din Scriptură (care nu este multiplu, ci unul singur), acel sens trebuie căutat și cunoscut în lumina altor pasaje din Scriptură, care vorbesc mai clar despre acel subiect” (1.9). Un text anume al Scripturii are un singur sens autoritativ care vine din gândul Autorului divin, dar acel pasaj se poate aplica în viețile credincioșilor în mai multe feluri.

Unii dintre criticii lui Luther au afirmat că el nu susținea consecvent principiul *sola Scriptura* când vorbea despre nevoia de a fi „convins de Sfânta Scriptură sau de rațiunea sănătoasă”. El voia să spună că, dacă oponenții lui puteau să îi arate că era irațional în felul în care mânuia Scriptura, el ar fi fost dispus să își schimbe gândirea. El nu spunea că rațiunea era o sursă secundară de autoritate peste conștiință, ci doar că, în gândirea lui, Cuvântul lui Dumnezeu este rațional.

Biserica Romano-Catolică pretinde că are prerogativul exclusiv de a interpreta Scriptura corect. De fapt, acest lucru plasează tradiția mai presus de Scriptură. Există două izvoare ale revelației, Scriptura și tradiția, dar Scriptura este interpretată de catolici prin tradiție. Liderii romano-catolici susțin că așa stau lucrurile pentru că Scriptura a fost formulată la început doar prin autoritatea bisericii. Biserica a decis care cărți să facă parte din canonul Scripturii ca urmare a conciliilor bisericești din primele trei secole. De aceea, Scriptura este subordonată bisericii și își datorează autoritatea autorității primare a bisericii.

Cu toate acestea, liderii romano-catolici înțeleg greșit acest lucru. Când conciliile bisericii au căutat să stabilească limitele canonului, ele au folosit cuvântul *recipimus*, care înseamnă că „noi primim” aceste cărți ca fiind Sfânta Scriptură. Cu alte cuvinte, biserica nu crea atunci un canon, ci doar recunoștea autoritatea apostolică din acele cărți și se supunea autorității Sfintei Scripturi.

În loc să vadă biserica drept interpretul suprem al Scripturii, reformatorii au argumentat în favoarea *analogia fidei*, sau analogia credinței, care ne învață că Sfânta Scriptură este propriul interpret. Dacă ceva este

obscur într-un loc din Scriptură, acel pasaj trebuie înțeles în lumina altor părți din Scriptură, care tratează mai clar același subiect. Credincioșii trebuie să meargă la Autorul Scripturii, Duhul Sfânt, prin rugăciune și studiu sârguincios, ca să o înțeleagă. Acest principiu prezumă unitatea și coerența Sfintei Scripturi. Ceea ce Cuvântul lui Dumnezeu ne învață într-un loc nu va intra în contradicție cu ceea ce el ne învață în alt loc. Dacă cineva interpretează un pasaj în așa fel încât acea interpretare contrazice un alt pasaj din Scriptură, acea persoană a înțeles greșit cel puțin unul din cele două pasaje.

Capitolul 9

DOAR SPRE SLAVA LUI DUMNEZEU. PARTEA ÎNTÂI

Prima întrebare din Catehismul Mic Westminster spune: „Care este țelul suprem al omului?” Răspunsul binecunoscut este: „Țelul suprem al omului este să Îl glorifice pe Dumnezeu și să se bucure de El pe veci”. Cuvântul „țel” de aici nu are sensul de destinație, ci are de-a face cu scopul sau țelul suprem al omului, cel pentru care am fost creați. Această întrebare însumează într-un fel frumos întreg scopul existenței omului: noi existăm ca să Îl glorificăm pe Dumnezeu, și trebuie să facem asta în tot ce facem sau spunem în această lume. Pavel le spunea corintenilor: „Deci, fie că mâncați, fie că beți, fie că faceți altceva: să faceți totul pentru slava lui Dumnezeu” (1 Cor. 10:31). Haideți să explorăm sensul *gloriei* sau al verbului *a glorifica*, așa încât să înțelegem ultimul *sola, soli Deo gloria*: „doar a lui Dumnezeu este slava”.

Cuvintele biblice traduse prin „glorie” [sau slavă, n.tr.] sunt termenul din greacă *doxa* și cel din ebraică *kabod*. *Kabod* are sensul de greutate, și este folosit cu referire la Dumnezeu într-un fel metaforic, pentru a indica importanța, demnitatea și semnificația Lui. El este ființa cea mai substanțială sau cu cea mai mare greutate, pentru că El are puterea ființei în Sine. El nu este o ființă creată, a cărei esență sau ființă să fie derivate din altceva. Noi am putea discuta în vorbirea comună despre o responsabilitate *grea* sau am putea spune că cineva ne-a tratat cu *ușurătate*. Această exprimare despre greutate reflectă într-un fel similar ideea de semnificație sau substanță. Când vorbește despre Dumnezeu în felul acesta, Biblia ne cheamă să Îl tratăm ca având greutatea supremă și importanța supremă – să Îl glorificăm. Astfel, când noi spunem *solī Deo gloria*, vrem să spunem că Dumnezeu și doar Dumnezeu primește cinstea supremă. Dumnezeu proclamă: „Slava Mea n-o voi da altuia” (Isaia 42:8). Gloria sau slava sunt date Tatălui, Fiului și Duhului Sfânt, dar acea slavă nu trebuie atribuită niciunei ființe create.

Atunci cum ar trebui să înțelegem ceea ce Pavel scrie în 1 Corinteni 15? „Nu orice trup este la fel; ci altul este trupul oamenilor, altul este trupul dobitoacelor, altul este trupul păsărilor, altul al peștilor. Tot așa,

sunt trupuri cerești și trupuri pământești; dar alta este strălucirea [slava, lit. ESV] trupurilor cerești, și alta a trupurilor pământești. Alta este strălucirea Soarelui, alta strălucirea Lunii, și alta este strălucirea stelelor; chiar o stea se deosebește în strălucire de altă stea” (v. 39-41). Apostolul folosește aici termenul „slavă” [sau strălucire] pentru a descrie diverse aspecte sau elemente ale ordinii create. Dacă este adevărat că există o slavă a Soarelui, a stelelor și a animalelor, cum se poate spune că Dumnezeu nu dă slava Lui nimănui? Dumnezeu rânduiește o anumită slavă în lumea creată. Lumea creată este chemată să oglindească slava lui Dumnezeu, iar El imprimă slava Lui în creația Sa. Cu toate acestea, El nu împarte dumnezeirea Lui cu ordinea creată. El nu pune nimic din ordinea creată pe picior de egalitate cu Sine.

Ființele omenești au demnitate și importanță, dar nu este o demnitate intrinsecă. Ele au demnitate pentru că Dumnezeu le-o dă. De aceea, noi trebuie să îi tratăm pe semenii noștri cu demnitate; Dumnezeu i-a dat fiecăruia care poartă chipul Lui importanță, greutate și semnificație. Dacă vrei să negi existența lui Dumnezeu și totuși să pretinzi că ai demnitate, ai luat-o pe calea nebunilor. Dacă crezi că ai apărut din supă primordială și te-ai născut fortuit din țărână, atunci ești destinat

anihilării, astfel că îți va fi greu să îți celebrezi demnitatea între aceste două puncte. Dacă ai ieșit din nimic ca semnificație și te îndrepti către același punct, atunci ești lipsit de semnificație. Acesta este lucrul cu care omul modern refuză să se confrunte. Totuși, noi avem semnificație, dar doar pentru că semnificația noastră ne-a fost atribuită de singurul care are demnitate inerentă și intrinsecă, Dumnezeuul slavei veșnice.

Slava lui Dumnezeu nu este împărțită cu noi, dar ea este oglindită în noi. A fi creat după chipul lui Dumnezeu înseamnă că suntem chemați să oglindim slava lui Dumnezeu. Acest concept al slavei este ilustrat viu în două episoade din Scriptură. Primul este când Moise a vorbit cu Dumnezeu pe Muntele Sinai. Moise L-a rugat pe Dumnezeu: „Arată-mi slava Ta” (Exod 33:18). El văzuse slava Domnului în stâlpul de nor, în rugul aprins, în lucrările miraculoase pe care Dumnezeu le făcuse ca să salveze poporul Lui din robie, dar Moise nu era satisfăcut. Dumnezeu i-a răspuns lui Moise spunând: „Voi face să treacă pe dinaintea ta toată frumusețea Mea, și voi chema Numele Domnului înaintea ta; Eu Mă îndur de cine vreau să Mă îndur, și am milă de cine vreau să am milă!” Domnul a zis: „Fața nu vei putea să Mi-o vezi, căci nu poate omul să Mă vadă și să trăiască!” (v. 19-20). Apoi Dumnezeu a trecut pe lângă

Moise și i-a dat un crâmpei momentan din spatele Lui și din slava Sa. Când Moise s-a coborât de pe acel munte, fața lui strălucea puternic. Acea radiere nu venea din interiorul lui Moise, ci era o reflectare pe fața lui dintr-o întâlnire scurtă cu slava strălucitoare a Dumnezeului atotputernic.

Al doilea episod care ilustrează oglindirea slavei lui Dumnezeu a avut loc când ucenicii Petru, Iacov și Ioan erau cu Isus pe Muntele Schimbării la Față. Isus a fost transformat sau schimbat la față; hainele Lui au devenit de un alb orbitor, și o lumină puternică, mai strălucitoare decât Soarele la amiază, a emanat din Hristos până acolo încât Petru, Iacov și Ioan au căzut cu fețele la pământ și s-au cutremurat. De unde venea această lumină? Nu era slava reflectată a lui Dumnezeu care emana din Hristos, cum a fost cazul lui Moise, ci lumina din schimbarea la față venea din interior. Altfel spus, dumnezeirea lui Hristos a izbucnit în această manifestare de slavă. Acesta nu era primul moment când o astfel de manifestare a însoțit viața pământească a lui Hristos. Când nașterea Lui a fost anunțată păstorilor din afara Betleemului, un cor de îngeri a apărut și slava lui Dumnezeu a strălucit în jurul lor. Aceasta era slava *shekinah* prin care Dumnezeu ne atrage atenția către măreția Lui. Când Moise a reflectat slava lui Dumnezeu, el a făcut

ceea ce noi suntem chemați să facem în creație. Totuși, când autorul Epistolei către Evrei Îl descrie pe Hristos, el spune că Hristos este chipul lui Dumnezeu și strălucirea slavei Sale. Apostolul Ioan vorbește despre întruparea lui Hristos spunând că El este Cuvântul lui Dumnezeu care S-a făcut trup și a locuit printre noi, și apoi spune că „noi am privit slava Lui” (Ioan 1:14). Locul în care Ioan a mărturisit cel mai clar această slavă a fost pe Muntele Schimbării la Față, unde slava lui Dumnezeu a fost făcută vizibilă față de poporul Lui.

În mod obișnuit, când în istorie s-a folosit expresia *soli Deo gloria*, ea a avut o dublă referință. Prima are de-a face cu mântuirea noastră: în lucrarea de răscumpărare, tot creditul, toată cinstea, toată gloria Îi aparțin lui Dumnezeu și doar lui Dumnezeu. Scriptura ne spune că mântuirea este de la Domnul și că Dumnezeu este glorificat în planul Lui de răscumpărare. Când Dumnezeu regenerează un om, Duhul Sfânt acționează asupra sufletului lui în mod supranatural și îi schimbă poziția sufletului, înviindu-l din moarte spirituală, ridicându-l din moarte spirituală și schimbându-i poziția inimii. Înainte de a fi regenerat, omul este străin de Dumnezeu și nu Îl dorea în gândurile lui, dar regenerarea îi dă acelui om o dorință după lucrurile lui Dumne-

zeu. El Îl primește acum pe Hristos în inimă. Acest lucru se petrece doar după ce Dumnezeu inițiază regenerarea prin harul Lui. Întrucât Dumnezeu lucrează mântuirea de la început, slava pentru acea mântuire Îi aparține doar lui Dumnezeu.

Mulți oameni din zilele noastre cred că ei au jucat un anumit rol în mântuirea lor, că ei au contribuit cu ceva la ea. Ei nu tratează mântuirea ca o lucrare monergistă, pe care Dumnezeu o produce în sufletele lor, ci ca pe o chestiune sinergistă, un fel de asociere între Dumnezeu și om, în cadrul căreia contribuția decisivă la mântuirea noastră ar ține de noi. În această gândire, omul primește cel puțin o parte din slavă. Totuși, reformatorii au afirmat că slava Îi aparține lui Dumnezeu și doar lui Dumnezeu, și asta au avut ei în minte când au avansat ideea de *solī Deo gloria*. Toată cinstea, toată lauda și toată slava merg la Dumnezeu și doar la Dumnezeu.

Capitolul 10

DOAR SPRE SLAVA LUI DUMNEZEU. PARTEA A DOUA

S-a spus că pasiunea arzătoare a lui Martin Luther care a provocat Reforma a fost *sola fide*, doctrina îndreptării; asta a fost ceea ce a aprins flacăra inițial. Pe măsură ce Reforma s-a dezvoltat și a trecut din Germania la Anglia, Scoția și Olanda, marele reformator elvețian Jean Calvin a început să exercite o influență uriașă. Calvin este creditat pentru formularea doctrinelor care definesc teologia reformată istorică, și totuși el s-a arătat îndatorat lui Luther pentru multe dintre contribuțiile sale. Calvin a fost juniorul lui Luther, și a avut o admirație enormă față de Luther. În mod uzual, numele lui Calvin este asociat cu doctrina predestinării, dar n-a existat nimic în acea doctrină a lui Calvin care să nu fi fost exprimat mai întâi de Luther, și n-a fost nimic la Luther care să nu fi fost mai întâi exprimat de Augustin.

Totuși, nu predestinarea a fost pasiunea definito-

rie pentru Calvin. Rolul lui în Reformă a fost concentrat în principal pe închinare, iar el a fost preocupat de aplicarea principiului *soli Deo gloria* la închinare. Calvin a urmărit să reformeze închinarea bisericii și să elimine aspectele de corupție care își făcuseră loc în biserică până în secolul al XVI-lea, mai ales aspecte care s-au dezvoltat în Evul Mediu.

În Biserica Romano-Catolică medievală, folosirea icoanelor și a statuilor devenise foarte importantă. Liderii bisericii spuneau că nu este potrivit să ne închinăm unei icoane sau statuete, dar că este potrivit să le slujim. Ei făceau deosebire între *latreia*, sau „închinare”, și *doulia*, sau „devoțiune”. În ce privește subiectul Mariei, liderii romano-catolici au spus că ea trebuia să primească nu *latreia*, ci *hyperdoulia*, o slujire în cinstea ei ca *Theotokos*, mama lui Dumnezeu. Calvin a spus că această deosebire dintre *latreia* și *doulia* față de idoli a fost o deosebire fără diferență. El voia să scape de idoli în orice formă și a spus că nu ar trebui să le slujim, pentru că a le sluji înseamnă, de fapt, să ne închinăm față de ei.

Calvin a observat că păcatul fundamental al omului decăzut este idolatria, arătând că inima omului este o fabrică de idoli. Pavel ne învață în Romani 1 că așa

stau lucrurile. În acest capitol, Pavel explică Evanghelia și vorbește despre revelarea mâniei lui Dumnezeu împotriva întregii lumi. Mânia lui Dumnezeu se descoperă pentru că întreaga lume este vinovată de păcat și nelegiuire. Apostolul identifică felul specific de nelegiuire și neevlavie avut în vedere de el ca fiind respingerea de către om a cunoașterii pe care Dumnezeu ne-o revelează tuturor. Dumnezeu S-a făcut cunoscut în natură și conștiință, și totuși omul păcătos sufocă sau respinge acea cunoaștere, refuzând să Îl recunoască pe Dumnezeu și să Îl onoreze ca Dumnezeu.

Oamenii obiectează uneori spunând că nu este drept ca Dumnezeu să condamne oameni care n-au auzit niciodată de Hristos. Totuși, adevărul este că Dumnezeu nu va pedepsi oamenii pentru că n-au crezut în cineva de care n-au auzit niciodată; El îi va pedepsi pentru că L-au respins pe Dumnezeul care li S-a revelat clar. Toți oamenii Îl cunosc pe Dumnezeu; ei doar suprimă acea cunoaștere în nelegiuire. Acesta este păcatul pentru care ei vor fi pedepsiți.

Pavel afirmă în Romani 1:20 că, „în adevăr, însușirile nevăzute ale Lui, puterea Lui veșnică și dumnezeirea Lui, se văd lămurit, de la facerea lumii”. Asta sună a contradicție. Cum poți vedea ce este invizibil? Dacă

poți vedea, atunci ce vezi este vizibil, nu invizibil. Dar Pavel ne spune că atributele Dumnezeului invizibil sunt manifestate prin și în creație, care este vizibilă. Observând creația, noi vedem și ne confruntăm cu revelația atributelor invizibile ale lui Dumnezeu. Pavel continuă spunând că oamenii „nu se pot dezvinovăți”. Oamenii cred câteodată că, dacă s-au născut într-o societate necreștină sau dacă n-au auzit niciodată de Hristos, ar avea cumva o scuză. Dar așa ceva nu funcționează. Nu există nicio scuză pentru respingerea Tatălui – nu poți apela la ignoranță, pentru că Tatăl S-a manifestat clar. Pavel spune apoi: „Fiindcă, măcar că L-au cunoscut pe Dumnezeu, nu L-au proslăvit ca Dumnezeu, nici nu I-au mulțumit” (v. 21).

Ultima *sola* pe care ființele create ar accepta-o este *soli Deo gloria*, întrucât corupția noastră înseamnă că refuzăm să Îl cinstim sau să Îl glorificăm pe Dumnezeu într-o manieră potrivită. Noi Îl descriem deseori pe Dumnezeu într-un fel în care nu vorbim despre Dumnezeul adevărat. Dacă dumnezeul tău nu este suveran, el nu este Dumnezeu. Dacă nu recunoști suveranitatea lui Dumnezeu, dacă nu recunoști dreptatea lui Dumnezeu, dacă nu recunoști atotștiința lui Dumnezeu, nici caracterul Lui neschimbător, atunci oricare ar fi dumnezeul în care tu crezi, acela nu este Dumnezeu.

Tu nu Îl proslăvești pe Dumnezeu ca Dumnezeu; tu proslăvești ceva ce este inferior lui Dumnezeu, tratând acel lucru ca și cum ar fi Dumnezeu. Iar a proslăvi altceva decât pe Dumnezeu sau ceva inferior Lui ca și cum ar fi Dumnezeu este însăși esența idolatriei. Apostolul explică aceasta în felul următor:

Fiindcă, măcar că L-au cunoscut pe Dumnezeu, nu L-au proslăvit ca Dumnezeu, nici nu I-au mulțumit; ci s-au dat la gândiri deșarte, și inima lor fără pricepere s-a întunecat. S-au fâlit că sunt înțelepți și au înnebunit; și au schimbat slava Dumnezeului nemuritor într-o icoană care seamănă cu omul muritor, păsări, dobitoace cu patru picioare și târătoare. De aceea, Dumnezeu i-a lăsat pradă necurăției, să urmeze poftele inimilor lor; așa că își necinstesc singuri trupurile; căci au schimbat în minciună adevărul lui Dumnezeu, și au slujit și s-au închinat făpturii în locul Făcătorului (Rom. 1:21-25).

Acesta este păcatul nostru elementar: noi facem un schimb. Dumnezeu Se descoperă, dar noi vindem adevărul și plecăm cu minciuna. Noi schimbăm slava lui Dumnezeu pe slava creației. Acest lucru poate fi făcut într-o manieră crasă de închinare la un pom, la un totem, la o statueta sau icoană făcută de mâinile noastre. Totuși, există o formă de idolatrie mai sofisticată,

prin care noi ne facem idoli în mintea noastră. Când reformulăm doctrina noastră despre Dumnezeu într-un fel în care Îl dezbrăcăm de acele atribute față de care ne simțim cel mai deranjați, noi remodelăm un Dumnezeu care nu este sfânt, care nu este mândru, nici drept și nici suveran. Apoi spunem: „Ei bine, Dumnezeul nostru este un Dumnezeu al dragostei, iar el nu lasă loc pentru dreptate, judecată sau orice ale lucruri de acest fel; el este doar dragoste, milă și har”. Noi acceptăm astfel atributele lui Dumnezeu care ne plac și le respingem pe cele care nu ne plac, iar când facem asta, devenim vinovați de idolatrie la fel de mult pe cât este cineva care se închină unui totem.

Una dintre marile minciuni despre caracterul lui Dumnezeu este ideea că noi toți ne închinăm aceluiși Dumnezeu. Nu contează cum Îl numim – Allah, Iehova, Tao sau Buddha – noi toți ne închinăm aceluiși lucru. Această idee este falsă. Aceste lucruri sunt forme de religie omenească, iar religia omenească este un înlocuitor idolatru al închinării adevărate. Putem fi religioși și totuși să fim idolatri în același timp, dacă nu Îi dăm lui Dumnezeu și doar lui Dumnezeu slava care I se cuvine. Calvin a înțeles acest lucru; el a înțeles cât de adânc este înrădăcinată în noi înclinația spre idolatrie și cât de ușor ne abatem de la închinarea adevărată spre

cea idolatră. De aceea, trebuie să ne străduim să ne asigurăm că închinarea noastră este potrivită și Îl proslăvește pe Dumnezeu. Îl cinstește ea pe Dumnezeu în felul în care Dumnezeu vrea să fie cinstit? Isus i-a spus femeii samaritene de la fântână că „închinătorii adevărați se vor închina Tatălui în duh și în adevăr; fiindcă astfel de închinători dorește și Tatăl” (Ioan 4:23). Trebuie să tratăm acest lucru cu seriozitate.

În anul 1996, Declarația de la Cambridge a fost întocmită ca răspuns față de anumite tendințe îngrijorătoare din lumea evanghelică. Iată ce spune ea despre *soli Deo gloria*:

soli Deo gloria: închinarea centrată pe Dumnezeu s-a erodat în biserică, autoritatea biblică a fost pierdută, Hristos a fost izgonit de la locul cuvenit, Evanghelia a fost distorsionată și credința a fost pervertită, și întotdeauna din acest motiv: interesul nostru l-a înlocuit pe al lui Dumnezeu, astfel că am ajuns să facem lucrarea Lui în felul nostru. Pierderea centralității lui Dumnezeu în viața bisericii de astăzi este extinsă și lamentabilă. Această pierdere este ceea ce ne permite să transformăm închinarea în distracție, predicarea Evangheliei în marketing, credința în tehnici sau metode, a fi bun în a ne simți bine cu noi înșine, și credințioșia în a avea succes. Ca rezultat,

Dumnezeu, Hristos și Biblia au ajuns să aibă foarte puțină valoare pentru noi și prea puțină influență asupra noastră. Dumnezeu nu există ca să împlinească ambițiile sau tânjirile omului, nici apetitul pentru consum sau interesele noastre personale. Trebuie să ne concentrăm pe Dumnezeu în închinarea noastră, nu pe împlinirea nevoilor noastre personale.

Oamenii pretind uneori că ei nu se bucură să meargă la biserică pentru că nu se aleg cu nimic de pe urma acestui lucru. Trebuie înțeles totuși că scopul întâlnirii sfinților de duminică dimineața nu este bucuria sau distracția personală. Nu este nici măcar evanghelizarea sau părtășia. Este închinarea înaintea lui Dumnezeu. De fapt, tot țelul mântuirii este să îi aducă pe oameni în acel loc în care ei se închină lui Dumnezeu și Îl onorează ca Dumnezeu.

Declarația de la Cambridge continuă astfel: „Noi reafirmăm că, întrucât mântuirea este de la Dumnezeu, a fost împlinită de Dumnezeu și este spre slava lui Dumnezeu, noi trebuie să Îl proslăvim întotdeauna, trebuie să trăim întreaga noastră viață înaintea feței lui Dumnezeu, sub autoritatea lui Dumnezeu și doar spre slava lui Dumnezeu”. În tot ceea ce facem, trebuie să Îi dăm Lui cinstea și slava. Declarația continuă în felul următor:

„Noi respingem ideea că putem să Îl proslăvim adecvat pe Dumnezeu dacă închinarea noastră este confundată cu distracția; dacă ignorăm legea lui Dumnezeu sau Evanghelia în predicarea noastră; sau dacă permitem ca îmbunătățirea de sine, iubirea de sine sau împlinirea de sine să devină alternative la Evanghelie”.

Serviciile noastre de închinare trebuie alcătuite cu atenție, pentru că nu ne închinăm de unii singuri. Când venim la închinare duminica dimineața, noi intrăm în sanctuarul ceresc; ne implicăm în părtășia sfinților acolo unde Dumnezeu este prezent, Hristos este prezent și sufletele celor neprihăniți făcute desăvârșite sunt prezente. Serviciile noastre de închinare nu sunt doar pentru noi, iar marele pericol din zilele noastre este să facem din noi înșine centrul preocupării noastre, lucru prin care Îi furăm slava lui Dumnezeu. În mântuire, în închinare, în tot ceea ce facem, pasiunea care îl mână pe creștin trebuie să fie întotdeauna *solī Deo gloria*, adică doar a lui Dumnezeu să fie slava.

DESPRE AUTOR

Dr. R.C. Sproul a fost fondatorul Ligonier Ministries, primul slujitor cu predicarea la Saint Andrew's Chapel din Sanford, Florida, primul președinte al Reformation Bible College și redactorul șef al revistei *Tabletalk*. Programul său radio intitulat *Renewing Your Mind*, este transmis zilnic pe sute de posturi de radio din întreaga lume și poate fi ascultat online. El a fost autorul a peste 100 de cărți, printre care *The Holiness of God*, *Chosen by God*, și *Everyone's a Theologian*. El a fost recunoscut în întreaga lume pentru argumentele sale articulate în apărarea ineranței Scripturii și a nevoii ca poporul lui Dumnezeu să fie întemeiat convingător în Cuvântul Lui.

BIBLIOTECA LIGONIER

Ligonier Ministries este o organizație creștină internațională fondată în 1971 de Dr. R.C. Sproul pentru a proclama, învăța și apăra sfințenia lui Dumnezeu în toată plinătatea ei față de cât mai mulți oameni este posibil. Simbolul Bibliotecii Ligonier a devenit un semn distinctiv al încrederii peste tot în lume și în multe limbi.

Motivată de Marea Trimitere, Ligonier împărtășește resurse de ucenicizare la nivel global în format tipărit și digital. Cărți, articole și serii de învățături de încredere în format video sunt traduse și dublate în peste 50 de limbi. Dorința noastră este să susținem biserica lui Isus Hristos ajutându-i pe creștini să cunoască ce anume cred, de ce cred, cum să trăiască și cum să împărtășească crezul lor.

LIGONIER.ORG

MAGNA GRATIA

Noi vestim Evanghelia harului

Asociația MAGNA GRATIA este o organizație creștină non-profit care își concentrează eforturile pe proclamarea Evangheliei prin literatură consecventă doctrinar, prin evanghelizare și echiparea bisericilor evanghelice de limba română.

Dacă ai fost binecuvântat citind această carte, poți ajuta la binecuvântarea altor credincioși, astfel:

1. Recomandă mai departe această carte!
2. Scrie o recenzie pe pagina noastră de internet de unde ai descărcat această carte.
3. Vizitează pagina noastră de internet la *magnagratia.org* și află mai multe despre lucrarea noastră, și citește GRATUIT cele peste 300 de cărți ale unora dintre cei mai buni autori creștini.
4. Rămâi conectat la noutățile MAGNA GRATIA vizitând profilele noastre de social media și abonându-te la noutăți pe email, așa încât să fii anunțat când publicăm resurse noi.
5. Roagă-te pentru noi.
6. Donează și ajută-ne să mergem mai departe cu această lucrare. Donațiile de pot face online pe pagina noastră de internet.

Pentru orice alte informații, scrie-ne la *contact@magnagratia.org*.

magnagratia.org

Mai contează Reforma în zilele noastre?

Reforma protestantă a avut loc cu mult timp în urmă. Dar oare această divizare din biserică a trebuit să se petreacă? Care sunt lucrurile în care protestanții și romano-catolicii sunt în dezacord, și de ce încă mai contează aceste lucruri în zilele noastre?

În această scurtă carte, Dr. R.C. Sproul ne ghidează în studiul celor cinci sola ale Reformei, dându-ne învățături biblice esențiale despre felul în care Dumnezeu ne mântuiește din păcat și în care El are autoritate peste viețile noastre. Redescoperirea acestor adevăruri a fost necesară în secolul al XVI-lea, iar noi, cei ce astăzi, avem nevoie să le cunoaștem.

Seria de cărți *Întrebări Cruciale*, de Dr. R.C. Sproul, oferă răspunsuri succinte la întrebări importante ridicate deopotrivă de creștini și de necredincioșii curioși.

Dr. R.C. Sproul a fost fondatorul Ligonier Ministries, păstorul fondator al Saint Andrew's Chapel din Sanford, Florida și primul președinte al Reformation Bible College. El a fost autorul a peste 100 de cărți, inclusiv *The Holiness of God*.

MAGNA GRATIA
magnagratia.org

BIBLIOTECA
LIGONIER